

**Հավելված
Հաստատված է
ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի
2018 թվականի մարտի 2-ի թիվ 21-Ն որոշմամբ**

**«Հավելված
ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի
2009 թվականի հուլիսի 28-ի
թիվ 229-Ն որոշման**

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ 8/05

**ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՎԱՐՎԵԼԱԿԵՐՊԻ
ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ**

ԳԼՈՒԽ 1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն կանոնակարգը սահմանում է ֆինանսական կազմակերպությունների գործարար վարվելակերպի կանոնների նկատմամբ նվազագույն պահանջները, այդ թվում՝ ֆինանսական կազմակերպությունների և սպառողների միջև հաղորդակցման կարգը, պայմանները, ձևերը և նվազագույն պահանջները:

2. Ֆինանսական կազմակերպությունն իր գործարար վարվելակերպի կանոնները, ինչպես նաև իր սպառողների հետ հաղորդակցումը կարգավորում է իր ներքին իրավական ակտերով, որոնք առնվազն ներառում են սույն կանոնակարգով սահմանված պահանջների կատարումը ապահովող դրույթներ և գործընթացներ:

3. Սույն կանոնակարգով սպառողական վարկի էական պայմանների անհատական թերթիկներին ներկայացվող պահանջները չեն կիրառվում գրավատների նկատմամբ:

(3-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

4. Սույն կանոնակարգը սահմանում է ֆինանսական գործառնությունների իրականացման ավտոմատ սարքերի միջոցով ծառայությունների մատուցման թափանցիկության և մատուցվող ծառայության վերաբերյալ սպառողների տեղեկացվածության ապահովմանն ուղղված պահանջներ: Ֆինանսական գործառնությունների իրականացման ավտոմատ սարքերի վրա տարածվում են միայն սույն կանոնակարգի Գլուխ 10-ով սահմանված պահանջները:

5. Սույն կանոնակարգի 8-9-րդ, 11-13-րդ, 16-րդ և 26-րդ կետերը վերաբերվում են նաև ապահովագրական գործակալներին և ապահովագրական բրոքերներին:

6. Սույն կանոնակարգով ապահովագրողի և սպառողի միջև գործարար վարվելակերպի կանոնների նկատմամբ նվազագույն պահանջները, այդ թվում՝ ապահովագրողի և սպառողների միջև հաղորդակցման կարգը, պայմանները, ձևերը և նվազագույն պահանջները տարածվում են ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության վրա, եթե «Հայաստանի ավտոապահովագրողների բյուրո» ՀԿ-ի կանոններով այլ բան սահմանված չէ:

ԳԼՈՒԽ 2. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

7. Սույն կանոնակարգում օգտագործվող հասկացություններն ունեն հետևյալ նշանակությունները.

1) **Ֆինանսական կազմակերպություն՝** Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող բանկ, օտարերկրյա բանկի մասնաճյուղ, վարկային կազմակերպություն, գրավատուն, ապահովագրական ընկերություն, օտարերկրյա ապահովագրական ընկերության մասնաճյուղ, իսկ սույն կանոնակարգի Գլուխ 10-ի իմաստով նաև վճարահաշվարկային կազմակերպություն:

2) **Ապահովագրող՝** Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ապահովագրական ընկերություն, օտարերկրյա ապահովագրական ընկերության մասնաճյուղ:

3) **Ապահովագրական միջնորդ՝** սույն կարգի իմաստով ապահովագրական միջնորդ են համարվում ապահովագրական գործակալը և բրոքերը:

4) **Ապահովագրական գործակալ՝** ըստ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

5) **Ապահովագրական բրոքեր՝** ըստ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

6) **Ֆինանսական գործառնությունների իրականացման ավտոմատ սարք (այսուհետ՝ ՏԳԻԱՍ)՝** գրասենյակային կամ արտաքին օգտագործման համար նախատեսված ինքնասպասարկման էլեկտրոնային ծրագրատեխնիկական սարք, որն ապահովում է ֆինանսական գործառնությունների իրականացումն առանց ֆինանսական կազմակերպության աշխատակցի միջամտության, բացառությամբ էլեկտրոնային գանձապահի, որը շահագործվում է միայն ֆինանսական կազմակերպության գանձապահի կողմից:

7) **Սպառող՝** ֆիզիկական անձ, որը պատրաստվում է օգտվել կամ օգտվում է ֆինանսական կազմակերպության կողմից առաջարկվող ծառայություններից, այդ թվում՝ ապահովագրի, ապահովագրված անձ, ապահովագրական պայմանագրի շահառու:

8) **Կրեդիտավորող՝** ըստ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

9) **Բանկային ավանդ՝** ըստ «Բանկային ավանդների ներգրավման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

10) **Կրեդիտ կամ սպառողական վարկ՝** պարտավորության տարաժամկետ վճարման իրավունք, վարկ, փոխառություն, ֆինանսական վարձակալություն (լիզինգ) կամ որևէ այլ համաձայնություն կամ պայմանավորվածություն, որի նպատակը ապրանքների, ծառայությունների կամ աշխատանքների ձեռքբերումը ֆինանսավորելն է.

10.1) **Հիպոտեկային կրեդիտ կամ հիպոտեկային վարկ՝** կրեդիտավորողի տրամադրած վարկ, փոխառություն կամ այլ ֆինանսավորում, որը տրամադրվել է հետևյալ պայմաններով.

ա. կրեդիտի տրամադրման նպատակը բնակարան ձեռք բերելը, կառուցելը, վերակառուցելը, վերանորոգելը, բարեկարգելը կամ արդիականացնելն է, և

բ. կրեդիտի վերադարձելիությունն ապահովված է այդ բնակարանի հիպոտեկով կամ կառուցվող բազմաբնակարան շենքի բնակարանի հիպոտեկով՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 270-րդ հոդվածին համապատասխան, կամ բնակարանի կառուցման համար նախատեսված հողամասի, անավարտ շինարարության և գրավատուին պատկանող շինարարության համար ձեռք բերված նյութերի ու սարքավորումների հիպոտեկով՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 271-րդ հոդվածին համապատասխան, կամ կրեդիտավորողից և կրեդիտառուից անկախ պատճառներով ձեռք բերվող, կառուցվող, վերակառուցվող, վերանորոգվող կամ արդիականացվող բնակարանը գրավադրելու անհնարինության դեպքում՝ այլ գրավով՝ պայմանով, որ գրավադրումը բացառող պայմանների վերացման դեպքում կգրավադրվի ձեռք բերվող, կառուցվող, վերակառուցվող, վերանորոգվող կամ արդիականացվող բնակարանը, և

գ. կրեդիտը տրամադրվել է որոշակի հատուցման դիմաց:

Սույն կարգի իմաստով հիպոտեկային կրեդիտ են համարվում նաև սույն կետում նշված կրեդիտների վերաֆինանսավորման նպատակով կրեդիտառուներին տրամադրված վարկերը կամ փոխառությունները:

11) **Ավանդային պայմանագիր՝** ըստ «Բանկային ավանդների ներգրավման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

12) **Կրեդիտավորման պայմանագիր՝** ըստ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նշանակության:

13) **Ապահովագրության պայմանագիր՝** ըստ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի 996-րդ հոդվածով սահմանված նշանակության:

13.1) Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագիր (այսուհետ՝ սույն կարգում նաև **Հիպոտեկային պայմանագիր կամ հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագիր**)՝ պայմանագիր, որով կրեդիտավորողը սպառողին տրամադրում կամ պարտավորվում է տրամադրել բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտ:

14) **Պայմանագիր՝** ավանդային, կրեդիտավորման (վարկային), հիպոտեկային կրեդիտավորման կամ ապահովագրության պայմանագիր:

15) **Օվերդրաֆտ՝** ըստ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» և «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված նշանակության:

16) **Քաղվածք՝** «Բանկային ավանդների ներգրավման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6-րդ հոդվածով նախատեսված հաշվի քաղվածք կամ «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 17-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված տեղեկատվություն պարունակող փաստաթուղթ կամ «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված տեղեկատվություն պարունակող փաստաթուղթ:

17) **Այլ վճարներ՝** բոլոր այն վճարները, որոնք սպառողը պարտավոր է կատարել ֆինանսական ծառայության գծով մինչև պայմանագիր կնքելը, պայմանագրի գործողության ընթացքում և պայմանագրի դադարեցման ժամանակ, բացառությամբ տոկոսագումարների և այն վճարների, որոնք առաջանում են պայմանագրի պայմանների խախտման արդյունքում:

18) **Ծառայության ընդհանուր պայմաններ՝** փաստաթուղթ, որով սահմանվում են տվյալ ծառայության գծով բոլոր սպառողների համար կիրառելի՝ ծառայության ստանդարտ պայմանները, ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի միջև հարաբերությունների ընդհանուր սկզբունքները, ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի հաղորդակցման կանոնները, ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի միջև կատարվող գործարքների ընդհանուր պայմանները (օրինակ՝ ֆինանսական կազմակերպության կողմից

ծառայությունների համար կիրառվող սակագներ, վարկավորման ընդհանուր պայմաններ, քարտի սպասարկման կանոններ):

19) (19-րդ ենթակետը ուժը կորցրել է 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

20) **Սպառողական վարկի էական պայմանների անհատական թերթիկ (այսուհետ՝ Անհատական թերթիկ)**՝ փաստաթուղթ, որով սահմանվում են տվյալ կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի գծով կրեդիտավորման պայմանագրի կնքման դեպքում տվյալ սպառողի համար կիրառելի՝ կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի էական պայմանները, սակագները, սպառողի իրավունքներն ու պարտականությունները և պարտականությունները ժամանակին չկատարելու դեպքում բացասական հետևանքները:

21) **Կրեդիտային հայտ՝** կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի ստացման համար սպառողի կողմից կրեդիտավորողին գրավոր, այդ թվում՝ էլեկտրոնային ձևով ներկայացված հայտ (դիմում):

22) **Մտածելու ժամանակ՝** սպառողի իրավունքը առանց որևէ պատճառաբանության միակողմանիորեն լուծելու պայմանագիրը դրա կնքմանը հաջորդող 7 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

(7-րդ կետը փոխ., լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

ՊԼՈՒՒՑ 3. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

8. Ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի հաղորդակցման ժամանակ պահպանվում են հաղորդակցման հետևյալ ընդհանուր սկզբունքները.

- 1) Ֆինանսական կազմակերպության կողմից բացահայտվող տեղեկատվությունը պետք է լինի հայերեն լեզվով, եթե ֆինանսական կազմակերպության կողմից առաջարկվող տարբերակներից սպառողը հաղորդակցման այլ լեզու չի ընտրել,
- 2) Ֆինանսական կազմակերպության կողմից բացահայտվող տեղեկատվությունը պետք է հնարավորինս հասկանալի լինի սպառողին, պարունակի սպառողին հնարավորինս հասկանալի եզրույթներ, արտահայտություններ, չլինի ապակողմնորոշող, շփոթեցնող (օրինակ՝ խուսափել այնպիսի բառերի օգտագործումից, ինչպիսին «կետանց» բառն է),
- 3) Ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որ իր կողմից բացահայտվող տեղեկատվությունը սպառողին հնարավորություն տա հասկանալու իրեն առաջարկվող կոնկրետ ծառայության էությունը և դրա հետ կապված ռիսկերը,
- 4) Ֆինանսական կազմակերպության կողմից բացահայտվող տեղեկատվությունը չի կարող ներկայացվել այնպիսի ձևով, որ թաքցվեն կարևոր դրույթները, ինչպես նաև տպավորություն ստեղծվի, որ դրանք ոչ կարևոր են,

- 5) ֆինանսական կազմակերպությունը չի կարող չափազանցնել իր կողմից մատուցվող ծառայությունների կարևորությունը՝ տրամադրելով կեղծ, ոչ հավաստի կամ ոչ ամբողջական տեղեկատվություն,
- 6) ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որ իր կողմից բացահայտվող տեղեկատվությունը լինի ճշգրիտ, արժանահավատ և ներկայացվի ժամանակին,
- 7) ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որպեսզի սպառողին վերաբերող տեղեկատվությունը կամ նրան տրամադրվող փաստաթղթերը հասանելի չլինեն այլ՝ երրորդ անձանց, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերի: Օրինակ՝ բանավոր հաղորդակցումն իրականացվի այնպիսի վայրում կամ եղանակով, որ երրորդ անձանց հասանելի չլինի հաղորդակցման ընթացքում բացահայտվող տեղեկատվությունը (օրինակ՝ մատուցվող ծառայության վերաբերյալ տեղեկատվություն, սպառողի վերաբերյալ անձնական տվյալներ՝ բնակության/աշխատանքի վայր, զբաղեցրած պաշտոն, աշխատավարձի չափ և այլն):
- 8) կրեդիտին կամ բանկային ավանդին վճարային քարտ կցված լինելու դեպքում ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որպեսզի սպառողին վճարային քարտը և վճարային քարտին վերաբերող գաղտնի տեղեկատվությունը (օրինակ՝ ծածկագիր) տրամադրվի փակ ծրարներով,
- 9) ֆինանսական կազմակերպությունը չպետք է վարկաբեկի այլ ֆինանսական կազմակերպությանը, չպետք է ձևավորի բացասական վերաբերմունք սպառողի մոտ ֆինանսական համակարգի և դրա կարգավորումների նկատմամբ:

ԳԼՈՒԽ 4. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊԱՌՈՂԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄԸ ՄԻՆՉԵՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԿՆՔՈՒՄԸ

9. Նախքան պայմանագրի կնքումը ֆինանսական կազմակերպությունն առնվազն.

- 1) բանավոր պարզաբանում է սպառողին հետաքրքրող ծառայության.
 - ա. բնույթը,
 - բ. էական պայմանները՝ ծառայության գինը (տոկոսադրույք, ապահովագրավճար և այլն), ժամկետները, ծառայության տրամադրման հետ կապված ծախսերի, պարտադիր այլ վճարների առաջացման դեպքերը և ծավալները, կիրառվող պատասխանատվության միջոցների (տուժանքի կամ սպառողի վիճակը վատթարացնող ցանկացած այլ միջոցների) սպառիչ ցանկը, դրանց կիրառման դեպքերը,

գ. հիմնական ռիսկերը, օրինակ՝ այն ռիսկերը, որոնք առաջանում են սպառողի կողմից իր պարտականությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու ժամանակ, արտարժույթային տատանման ժամանակ պայմանագրի վաղաժամկետ լուծման հետևանքները և այլն,

- 2) մինչև պայմանագիր կնքելը սպառողին հնարավորություն և բավարար ժամանակ է ընձեռում ծանոթանալու պայմանագրի դրույթներին,
- 3) բանավոր ներկայացնում է սպառողի համար հետաքրքրություն առաջացրած ծառայությանը համարժեք այլ ծառայությունները,
- 4) բանավոր տեղեկացնում է սպառողին սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը էլեկտրոնային կապի միջոցով ստանալու իր իրավունքի մասին, ինչպես նաև այն մասին, որ սպառողն իրավունք ունի ընտրել նշված տեղեկատվության ստացման այլ եղանակ (օրինակ՝ փոստային կապ, հեռախոս, կարճ հաղորդագրություն, ֆինանսական կազմակերպության տարածքում՝ առձեռն և այլն),
- 5) սպառողին բանավոր ներկայացվում է սպառողի կողմից մտածելու ժամանակից օգտվելու իրավունքի և օգտվելու ընթացակարգի վերաբերյալ, եթե, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության օրենքների, սպառողն իրավունք ունի տվյալ պայմանագրի շրջանակներում օգտվել մտածելու ժամանակից:

(9-րդ կետը փոխ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն)

10. Կրեդիտավորողը, բացի սույն կանոնակարգի 9-րդ կետով նշված գործողություններից՝

- 1) բանավոր բացատրում է վարկային պատմության էությունը և դրա կարևորությունը,
- 2) բանավոր տեղեկացնում է կրեդիտավորման պայմանագրով ունեցած պարտավորությունները ժամկետից շուտ կատարելու սպառողի իրավունքի մասին՝ պարզաբանելով «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 10-րդ հոդվածը, իսկ հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում՝ «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածը: Ընդ որում, հատուկ շեշտադրվում է ժամկետից շուտ պարտավորությունները կատարելու դեպքում սպառողի կրեդիտավորման ծախսից նվազեցման ենթակա և ոչ ենթակա վճարները Հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում բանավոր տեղեկացնում է սպառողին «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերով սահմանված վաղաժամկետ մարման ձևի, ընտրության հնարավորության, ինչպես նաև կիրառվող տույժ/տուգանքների և օրենքով սահմանված այլ անբարենպաստ հետևանքների մասին:

2.1) Հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում բանավոր տեղեկացնում է նաև «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6-րդ և 10-րդ հոդվածներով սահմանված սպառողի իրավունքների մասին:

3) (3-րդ ենթակետը ուժը կորցրել է 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

4) կրեդիտային հայտի վերաբերյալ դրական որոշման կայացումից հետո տրամադրում է Անհատական թերթիկ՝ համաձայն սույն կանոնակարգի Գլուխ 9-ի:

(10-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

11. Ապահովագրողը, բացի սույն կանոնակարգի 9-րդ կետով նշված գործողություններից, բանավոր պարզաբանում է սպառողին հետաքրքրող ապահովագրական ծառայության էական պայմանները.

1) ապահովագրության պայմանագրով ծածկվող ռիսկերը,

2) ապահովագրական պատահարը (պատահարները), որի (որոնց) տեղի ունենալու դեպքում տրվում է ապահովագրական հատուցումը, ապահովագրական պատահար չհամարվող դեպքերը կամ ռիսկերը (բացառությունները),

3) ապահովագրական գումարի չափը,

4) ապահովագրավճարը (ապահովադրի պահանջով նաև՝ ապահովագրավճարի ձևավորման վրա ազդող հիմնական գործոնները, ապահովագրավճարի հաշվարկման կարգը),

5) ապահովագրավճարի վճարման կարգը, ձևը և ժամկետները,

6) ապահովադրի կողմից ապահովագրավճարի՝ պայմանագրում սահմանված ժամկետներում և կարգով չվճարելու հետևանքները,

7) չհատուցվող գումարի չափ, հատուցման ժամանակ չհատուցվող գումարի կիրառման ձևերը (առկայության դեպքում),

8) բռնույնների և զեղչերի կիրառման պայմանները (առկայության դեպքում),

9) ապահովագրական պատահարի տեղի ունենալու մասին ապահովադրի, ապահովագրված անձի և (կամ) շահառուի կողմից ապահովագրական ընկերությանը տեղեկացնելու կարգը և ժամկետները,

10) ապահովագրական հատուցում ստանալու կարգը և գործընթացը՝ ապահովադրի, ապահովագրված անձի, շահառուի կողմից ապահովագրական պատահար տեղի ունենալուց հետո իրականացվելիք գործողությունները և ժամկետները: Եթե ապահովադրի, ապահովագրված անձի և(կամ) շահառուի որոշ գործողությունները (անգործությունը) հանդիսանում են ապահովագրական հատուցումը մերժելու հիմք, ապա այդ մասին հատուկ շեշտադրվում է,

11) ապահովադրի իրավունքները և պարտականությունները, ընդ որում հատուկ շեշտադրվում են այն պարտավորությունները, որոնց չկատարումը կարող է հանգեցնել ապահովագրական հատուցման չվճարմանը և այդ պարտավորությունների չկատարումը տարածված է սպառողների մոտ:

12. Ապահովագրական միջնորդը, բացի սույն կանոնակարգի 9-րդ և 11-րդ կետերով նշված գործողություններից, իրականացնում է նաև հետևյալ գործողությունները.

- 1) սպառողին բանավոր ներկայացնում է իր կողմից իրականացվող միջնորդային գործունեության բնույթը (հանդես է գալիս որպես բրոքեր, թե՛ գործակալ), ինչպես նաև տեղեկացնում է, թե որ կառույցի կողմից է լիցենզավորվում և վերահսկվում,
- 2) այն դեպքում, երբ ապահովագրական գործակալը հանդես է գալիս մի քանի ապահովագրական ընկերությունների անունից, սպառողի պահանջով ներկայացնում է ապահովագրական ընկերությունների կողմից առաջարկվող ծառայությունների առանձնահատկությունները, ինչպես նաև դրանց միջև առկա տարբերությունները,
- 3) այն դեպքում, երբ ապահովագրական գործակալը հանդես է գալիս մի քանի ապահովագրական ընկերությունների անունից, չի ուղղորդում սպառողներին ընտրելու ներկայացված ապահովագրական ընկերություններից որևէ մեկը:

13. Մինչև Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության (այսուհետ՝ ԱՊՊԱ) պայմանագրի կնքումը ապահովագրողը և/կամ ապահովագրական միջնորդը պարտավոր է ի լրումն սույն կանոնակարգի 11-րդ և 12-րդ կետերով սահմանված պայմանների բանավոր ներկայացնել նաև.

- 1) համաձայնեցված հայտարարագրի էությունը՝ համաձայնեցված հայտարարագրի լրացման և այն ապահովագրական ընկերությանը ներկայացման ընթացակարգերը,
- 2) ոչ ստանդարտ իրավիճակներում (օրինակ՝ պատահարի ժամանակ պատահարում ներգրավված բոլորը կողմերը մեղավոր են) կիրառվող ապահովագրական հատուցումների հաշվարկման օրինակներ, բացատրություններ,
- 3) Բոնուս-Մալուս համակարգի էությունը և կիրառման կարգն ու ժամկետները:

14. Եթե ֆինանսական կազմակերպությունը հրաժարվում է ծառայություն մատուցել ծառայությունից օգտվելու գրավոր դիմում (հայտ, պահանջ) ներկայացրած սպառողին, ապա այդ մասին ֆինանսական կազմակերպությունը, որոշումը կայացնելուց հետո առավելագույնը 2 աշխատանքային օրվա ընթացքում գրավոր (թղթային կամ էլեկտրոնային) հայտնում է սպառողին՝ մանրամասն նշելով նաև մերժման պատճառները:

15. Եթե ֆինանսական կազմակերպությունը հրաժարվում է ծառայությունից օգտվելու գրավոր դիմում (հայտ, պահանջ) ներկայացրած սպառողին ծառայություն մատուցելուց, ապա ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողի պահանջով վերադարձնում է սպառողին այն փաստաթղթերի բնօրինակները, որոնք սպառողը ձեռք էր բերել երրորդ անձանցից՝ ծառայության ստացման նպատակով ֆինանսական կազմակերպությանը ներկայացնելու համար (օրինակ՝ տեղեկանք

բնակության վայրից կամ աշխատավայրից, գույքի գնահատման ակտ, նոտարական վավերացմամբ փաստաթուղթ և այլն):

16. Եթե ֆինանսական կազմակերպությունը, հիմնական ծառայության մատուցմանը զուգահեռ, առաջարկում է որևէ այլ բոնուսային (խրախուսական) ծառայություն, ապա բոնուսային ծառայության մատուցման դեպքում ֆինանսական կազմակերպությունը պահպանում է սույն կանոնակարգի 9-րդ, իսկ կիրառելիության դեպքում՝ նաև 10-րդ, 11-րդ կամ 12-րդ կետերով սահմանված հաղորդակցման կանոնները, ինչպես նաև սպառողին տեղեկացնում է բոնուսային ծառայությունից հրաժարվելու իրավունքի մասին:

17. Այն դեպքում, երբ ֆինանսական կազմակերպությունը ծառայության մատուցումն իրականացնում է հեռահար՝ էլեկտրոնային եղանակով և չի կարող ապահովել մինչև պայմանագրի կնքումը սպառողի հետ բանավոր հաղորդակցումը, ապա ֆինանսական կազմակերպությունը սույն կանոնակարգի 9-16-րդ կետերով և 57-րդ կետի 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ ենթակետերով սահմանված տեղեկատվությունը հասանելի է դարձնում սպառողներին հեռահար եղանակներով (օրինակ՝ ինտերնետային կայքում տեսաձայնագրության կամ այլ միջոցներով):

18. Նույն սպառողի հետ նույն պայմաններով կրեդիտային, ավանդային, հիպոտեկային կամ ապահովագրության պայմանագրի կնքման (այդ թվում՝ վերակնքման, երկարաձգման) դեպքում ֆինանսական կազմակերպությունները կարող են չպահպանել սույն կանոնակարգի 9-16-րդ կետերով սահմանված պահանջները, սակայն պայմաններում փոփոխություն տեղի ունենալու դեպքում, պարտավոր են մինչև պայմանագրի կնքումը սպառողին բանավոր ներկայացնել իրականացված փոփոխությունները, իսկ կիրառելիության դեպքում՝ պահպանել նաև սույն կանոնակարգի 30-րդ կետի պահանջները:

(18-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

ԳԼՈՒԽ 5. ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԿՆՔՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊԱՌՈՂԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄԸ, ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎՈՂ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

19. Ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որ սպառողի հետ կնքվող պայմանագրերում ներառվող տեղեկատվությունը ներկայացվի առնվազն 9 տառաչափով, իսկ տողերի միջև հեռավորությունը՝ առնվազն 1:

20. Ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որ սպառողի հետ կնքվող պայմանագրերում առկա լինի նվազագույնը հետևյալ տեղեկատվությունը.

- 1) նշում այն մասին, որ սպառողը հնարավորություն ունի ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի միջև կնքվող գործարքից բխող բողոք-պահանջները ներկայացնել ֆինանսական համակարգի հաշտարարին: Այն

դեպքում, երբ ֆինանսական կազմակերպությունը Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից հրաժարվելու վերաբերյալ համաձայնագիր չի կնքել, նշում այդ մասին՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված նորմատիվ իրավական ակտերի: Այն դեպքում, երբ ֆինանսական կազմակերպությունը Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից հրաժարվելու վերաբերյալ համաձայնագիր է կնքել որոշակի գումարային սահմանափակումներով, ապա նշում է նաև այդ սահմանափակումների վերաբերյալ:

- 2) եթե պայմանագրի առնչությամբ ֆինանսական կազմակերպության և սպառողի միջև կնքվում է արբիտրաժային համաձայնություն, ապա գրավոր բացահայտվում է կողմերի իրավունքների ու պարտականությունների վերաբերյալ բավարար տեղեկատվություն: Պայմանագրին կից տրամադրվում է «Ինչ անել, եթե բողոք ունեք» ձևաթուղթը՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի հուլիսի 28-ի թիվ 225-Ն որոշմամբ հաստատված «Հաճախորդների բողոքների քննության գործընթացը կարգավորող ներքին իրավական ակտերին ներկայացվող նվազագույն պայմաններ և սկզբունքներ կանոնակարգ 8/04-ի Հավելված 3-ի (լրացված ընկերությանը վերաբերող տվյալներով):
- 3) պայմանագրի առաջին էջում աչքի ընկնող և առանձնացված ձևով՝ այլ տառատեսակով, այլ տառաչափով և (կամ) այլ ձևով ներկայացվում է ֆինանսական կազմակերպության կոնտակտային տվյալները (հեռախոսահամար, էլեկտրոնային փոստի հասցե և այլն):

21. Ֆինանսական կազմակերպությունը ապահովում է, որ կրեդիտավորման պայմանագիրը, բացի սույն կանոնակարգի 20-րդ կետով և «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 2-րդ գլխով սահմանված տեղեկատվությունից, ներառի նաև.

- 1) կրեդիտի տեսակը,
- 2) կրեդիտի գումարի չափը,
- 3) կրեդիտի վերադարձման վերջնաժամկետը, իսկ օվերդրաֆտի դեպքում՝ նաև կրեդիտի մարման միջանկյալ ժամկետները (առկայության դեպքում),
- 4) կրեդիտի գումարի տրամադրման ձևը (միանվագ կամ փուլային), կրեդիտը մարելու ժամանակացույցը, որը ներառում է.
 - ա. կրեդիտի մայր գումարի մարման ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ) և ընդհանուր գումարը,
 - բ. տոկոսագումարների վճարների ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ) և տոկոսագումարների ընդհանուր գումարը,

գ. տոկոսագումարներից բացի այլ վճարների ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ), վճարման կարգ և այդ վճարների ընդհանուր գումարը:

Եթե սպառողի կողմից կատարվելիք վճարների չափը կարող է փոփոխվել, ապա կրեդիտը մարելու ժամանակացույցը կազմելիս ենթադրվում է, որ այդ վճարների չափը կմնա անփոփոխ:

դ. Եթե կրեդիտի, տոկոսագումարների և միջնորդավճարների մարման նպատակով կրեդիտավորողը կարող է սպառողի հաշիվներից առանց վերջինիս համաձայնության (անակցեպտ) գումար գանձել, ապա հայտարարություն է արվում վերոնշյալի, ինչպես նաև գումարի գանձման կարգի և ժամկետների վերաբերյալ,

- 5) կրեդիտի տրամադրման եղանակը (կանխիկ, թե անկանխիկ),
- 6) եթե կրեդիտավորման պայմանագրի հետ կապված կրեդիտավորողը սպառողին մատուցում է վճարահաշվարկային ծառայություններ (հաշիվների վարում կամ վճարային գործիքների սպասարկում), ապա՝ նշում այդ ծառայությունների դիմաց գանձվող վճարների և դրանց մեծության մասին,
- 7) տոկոսագումարների հաշվարկման կարգը (նաև արտոնյալ ժամանակահատվածի առկայության դեպքում), իսկ արտարժույթային կրեդիտների դեպքում նշվում է նաև փաստացի տոկոսադրույքի հաշվարկի մեջ ներառվող գումարները արտարժույթի փոխարկման փոխարժեքի մասին,
- 8) կրեդիտի գումարի մարման կարգը՝ հավասարաչափ (անուիտետային), թե ոչ հավասարաչափ (դիֆերենցված),
- 9) նշում այն մասին, որ սպառողը վճարելու է ապահովագրության, գնահատման կամ այլ օժանդակ ծառայությունների համար կամ նոտարական ծառայությունների համար կամ կատարելու է այլ վճարներ, եթե կրեդիտավորողին հայտնի է, որ սպառողը կատարելու է նման վճարներ,
- 10) եթե ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողից կարող է պահանջել լրացուցիչ փաստաթղթեր, ապա նշում այդ մասին,
- 11) նշում սպառողի պարտավորությունների կատարումն ապահովող միջոցների մասին, եթե այդպիսիք առկա են,
- 12) եթե սպառողի պարտավորությունների կատարումն ապահովված է գրավով, ապա՝
 - ա. գրավի տեսակը և նկարագրությունը,
 - բ. կրեդիտի գումարի և գրավի արժեքի տոկոսային հարաբերակցությունը, վերջինիս փոփոխման դեպքերը (օրինակ՝ գրավի վերագնահատման ժամանակ, մի քանի գրավների առկայության դեպքում՝ գրավի ազատման ժամանակ) և այդ մասին սպառողին տեղեկացնելու կարգը, ժամկետները,
 - գ. նշում այն մասին, որ գրավի առարկան անցնում է կամ չի անցնում գրավառուի տիրապետմանը,

դ. նշում այն մասին, որ սպառողի կողմից իր պարտավորությունները չկատարելու դեպքում գրավի առարկայի վրա կարող է բռնագանձում տարածվել,

ե. կրեդիտավորման պայմանագրով գրավը արտադատական կարգով իրացնելու իրավունք նախատեսելու դեպքում նշվում է սպառողի համար հնարավոր ծախսերի վերաբերյալ,

- 13) կրեդիտի տոկոսադրույքի չափը, իսկ եթե տոկոսադրույքը կարող է փոփոխվել, ապա՝ տոկոսադրույքը փոփոխելու հստակ պայմաններն ու կարգը, տոկոսադրույքի փոփոխությունը պայմանավորող գործոնները (օրինակ՝ հաշվարկային դրույք, փոխարժեք և այլն), փոփոխության չափը պայմանավորող չափանիշները (օրինակ՝ հաշվարկային դրույքի 2 տոկոսային կետով բարձրացումը, արժույթի 10% արժեզրկումը և այլն), փոփոխության չափը հաշվարկելու կարգը, ինչպես նաև այն, թե որտեղից սպառողը կարող է տեղեկանալ տոկոսադրույքի կամ դրա հիմքում ընկած գործոնի մեծության մասին,
- 14) եթե պայմանագրով կրեդիտի գումարի մեծությունը կարող է փոփոխվել, ապա պայմանագրում նշվում են կրեդիտի գումարի մեծությունը փոփոխելու հստակ պայմաններն ու կարգը, փոփոխությունը պայմանավորող գործոնները (օրինակ՝ փոխարժեք), փոփոխության չափը պայմանավորող չափանիշները (օրինակ՝ արժույթի 10% արժեզրկումը), փոփոխության չափը հաշվարկելու կարգը, ինչպես նաև այն, թե որտեղից սպառողը կարող է տեղեկանալ կրեդիտի գումարի կամ դրա հիմքում ընկած գործոնի մեծության մասին,
- 15) սպառողի կողմից իր պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կրեդիտավորողի կողմից կիրառվող պատասխանատվության միջոցների և դրանց չափերի վերաբերյալ նշումներ, ինչպես նաև սպառողի վերաբերյալ տեղեկատվությունը վարկային բյուրոյին տրամադրելու վերաբերյալ: Ընդ որում, վարկային բյուրոյի վերաբերյալ նշումը ներկայացվում է աչքի ընկնող և առանձնացված ձևով՝ այլ տառատեսակով, այլ տառաչափով և (կամ), այլ ձևով (Օրինակ՝ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐՈՒՄ ՎԱՐԿԱՌՈՒԻ ԿՈՂՄԻՑ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՉԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ ԿԱՍ ԹԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԴԵՊՔԵՐՈՒՄ ՎԱՐԿԱՏՈՒՆ ՕՐԵՐԻ ՔԱՆԱԿ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՕՐ ՀԵՏՈ ՎԱՐԿԱՌՈՒԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ (ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՉԿԱՏԱՐՄԱՆ, ԹԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ) ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԲՅՈՒՐՈ),
- 16) եթե օվերդրաֆտի տրամադրման պայմանագիրը նախատեսում է տոկոսների կամ այլ հատուցման վճարում չօգտագործված միջոցների դիմաց, ապա նշում այդ մասին,
- 17) եթե տրամադրվում է արտարժույթային կրեդիտ, նշում արտարժույթի տեսակի (օրինակ՝ դոլար, եվրո), արտարժույթի կիրառվող փոխարկման փոխարժեքի մասին (օրինակ՝ ԱՐՏԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԻ ՄԱՐՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ

ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ Է ՀԱՆԴԻՍԱՆՈՒՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՓՈԽԱՐԿՄԱՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ), ինչպես նաև այն մասին, որ արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունները կարող են ազդեցություն ունենալ կրեդիտի մարումների վրա,

- 18) եթե պայմանագրում սահմանված են պայմաններ, որոնք որոշվում են այլ փաստաթղթով սահմանված ծառայության ընդհանուր պայմաններով և այդ ծառայության ընդհանուր պայմանները կարող են փոփոխվել պայմանագրի գործողության ընթացքում, ապա պայմանագրում պետք է լինի նշում այդ մասին,
- 19) եթե պայմանագրում հղում է կատարվում պայմանագրի անբաժանելի մաս կազմող պայմաններին (օրինակ՝ ներքին իրավական ակտերին, ծառայության ընդհանուր պայմաններին), ապա առնվազն նշվում է այդ պայմանների նույնականացման տվյալները՝ պայմանների լրիվ անվանումը, պայմանների ընդունման ամսաթիվը, նույնականացման կամ հաշվառման համարը և ընդունող մարմնի անվանումը: Այն դեպքում, երբ հղում է կատարվում այլ մարմնի կողմից հաստատված պայմաններին և հնարավոր չէ նշել նույնականացման տվյալներ, ապա առնվազն նշվում է այն ժամկետը, որի համար գործում են այդ պայմանները: Եթե պայմանագրում նշված պայմանները հրապարակային են, ապա հղում է կատարվում նաև համապատասխան աղբյուրին (ինտերնետային էջ/բաժին/ենթաբաժին), եթե պայմանները ոչ հրապարակային են, ապա տրամադրվում է վավերացված թղթային օրինակը կամ էլեկտրոնային տարբերակը՝ հաստատող մարմնի (իրավասուի) ստորագրությամբ: Ընդ որում, նշվում են նաև այդ պայմանների փոփոխության մասին սպառողներին ծանուցելու եղանակը և ժամկետները:
- 20) եթե պայմանագրում նշվում է, որ պայմանագրի պայմանները կարող են միակողմանիորեն փոփոխվել, ապա նշվում են նաև այդ մասին սպառողին նախապես տեղեկացման կարգը և ժամկետները:
- 21) նշում սպառողի վաղաժամկետ պարտավորությունները կատարելու իրավունքի, ինչպես նաև ժամկետից շուտ պարտավորությունները կատարելու դեպքում կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսից նվազեցման ենթակա և ոչ ենթակա վճարների վերաբերյալ, ընդ որում, այդ նշումը տրվում է աչքի ընկնող և առանձնացված ձևով՝ այլ տառատեսակով, այլ տառաչափով, այլ գույնով և (կամ) այլ ձևով:

(21-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Լ)

22. Ապահովագրական ընկերությունը ի լրումն սույն կանոնակարգի 20-րդ կետի և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 998-րդ հոդվածի, ապահովում է, որ ապահովագրության պայմանագիրը և ապահովագրության պայմանագրին կից պայմանները ներառեն.

- 1) Ապահովագրության տեսակը և ապահովագրության դասը և (կամ) ենթադասը համաձայն «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 7-րդ հոդվածի,
- 2) Ապահովագրավճարի վճարման կարգը,
- 3) Ապահովադրի վերաբերյալ, ինչպես նաև ապահովագրված անձի (անձանց) և շահառուի (եթե տարբեր են ապահովադրից) վերաբերյալ տվյալներ,
- 4) եթե ապահովագրողը սպառողից կարող է պահանջել լրացուցիչ փաստաթղթեր, ապա նշում այդ մասին,
- 5) սպառողի կողմից իր պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու հետևանքները,
- 6) եթե, համաձայն «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի, սպառողը իրավունք ունի տվյալ պայմանագրի շրջանակներում օգտվել մտածելու ժամանակից, ապա պայմանագրում նշում է կատարվում այդ մասին, ինչպես նաև ներառվում է սպառողի կողմից մտածելու ժամանակից օգտվելու ընթացակարգ,
- 7) եթե պայմանագրում հղում է կատարվում պայմանագրի անբաժանելի մաս կազմող պայմաններին (օրինակ՝ ներքին իրավական ակտերին, ծառայության ընդհանուր պայմաններին), ապա առնվազն նշվում են այդ պայմանների նույնականացման տվյալները՝ պայմանների ընդունման ամսաթիվը, նույնականացման կամ հաշվառման համարը և ընդունող մարմնի անվանումը: Եթե պայմանագրում նշված պայմանները հրապարակային են, ապա հղում է կատարվում նաև համապատասխան աղբյուրին (ինտերնետային էջ/բաժին/ենթաբաժին), եթե պայմանները ոչ հրապարակային են, ապա տրամադրվում է վավերացված թղթային օրինակը կամ էլեկտրոնային տարբերակը՝ հաստատող մարմնի(իրավասուի) ստորագրությամբ: Ընդ որում, նշվում է նաև այդ պայմանների փոփոխության մասին սպառողներին ծանուցելու վայրը և ժամկետները:
- 8) եթե պայմանագրում նշվում է, որ պայմանագրի պայմանները կարող են միակողմանիորեն փոփոխվել, ապա նշվում են նաև այդ մասին սպառողին նախապես տեղեկացման կարգը և ժամկետները, ինչպես նաև տվյալ փոփոխության հետ համաձայն չլինելու դեպքում ապահովագրության պայմանագիրն անմիջապես լուծելու ապահովադրի իրավունքը:

(22-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

22.1 Ֆինանսական կազմակերպությունը ապահովում է, որ հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագիրը, բացի սույն կանոնակարգի 20-րդ կետով, «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 7-րդ և 12-րդ հոդվածներով սահմանված տեղեկատվությունից, ներառի նաև.

- 1) Հիպոտեկային կրեդիտի տրամադրման ձևը (միանվագ կամ փուլային),
- 2) տոկոսագումարների հաշվարկման կարգը, իսկ արտարժութային հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում նշվում է նաև փաստացի տոկոսադրույքի հաշվարկման համար կիրառվող արտարժույթի փոխարկման փոխարժեքի մասին,
- 3) հիպոտեկային կրեդիտի գումարի մարման կարգը՝ հավասարաչափ (անուփտետային), թե ոչ հավասարաչափ (դիֆերենցված),
- 4) սպառողի կողմից իր պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կրեդիտավորողի կողմից կիրառվող պատասխանատվության միջոցների և դրանց չափերի վերաբերյալ նշումներ, ինչպես նաև սպառողի վերաբերյալ տեղեկատվությունը վարկային բյուրոյին տրամադրելու վերաբերյալ: Ընդ որում, վարկային բյուրոյի վերաբերյալ նշումը ներկայացվում է աչքի ընկնող և առանձնացված ձևով՝ այլ տառատեսակով, այլ տառաչափով և (կամ), այլ ձևով (Օրինակ՝ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐՈՒՄ ՎԱՐԿԱՌՈՒԻ ԿՈՂՄԻՑ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՉԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ ԿԱՍ ԹԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԴԵՊՔԵՐՈՒՄ ՎԱՐԿԱՏՈՒՆ ՕՐԵՐԻ ՔԱՆԱԿ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՕՐ ՀԵՏՈ ՎԱՐԿԱՌՈՒԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ (ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՉԿԱՏԱՐՄԱՆ, ԹԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ) ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԲՅՈՒՐՈ),
- 5) եթե տրամադրվում է արտարժութային հիպոտեկային կրեդիտ, նշում արտարժույթի տեսակի (օրինակ՝ դուլար, եվրո), արտարժույթի կիրառվող փոխարկման փոխարժեքի մասին (օրինակ՝ ԱՐՏԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԻ ՄԱՐՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ Է ՀԱՆԴԻՍԱՆՈՒՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՓՈԽԱՐԿՄԱՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ), ինչպես նաև այն մասին, որ արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունները կարող են ազդեցություն ունենալ կրեդիտի մարումների վրա,
- 6) եթե պայմանագրում սահմանված են պայմաններ, որոնք որոշվում են այլ փաստաթղթով սահմանված ծառայության ընդհանուր պայմաններով և այդ ծառայության ընդհանուր պայմանները կարող են փոփոխվել պայմանագրի գործողության ընթացքում, ապա պայմանագրում պետք է լինի նշում այդ մասին,
- 7) եթե պայմանագրում հղում է կատարվում պայմանագրի անբաժանելի մաս կազմող պայմաններին (օրինակ՝ ներքին իրավական ակտերին, ծառայության ընդհանուր պայմաններին), ապա առնվազն նշվում են այդ պայմանների նույնականացման տվյալները՝ պայմանների լրիվ անվանումը, պայմանների ընդունման ամսաթիվը, նույնականացման կամ հաշվառման համարը և ընդունող մարմնի անվանումը: Այն դեպքում, երբ հղում է կատարվում այլ մարմնի կողմից հաստատված պայմաններին և հնարավոր չէ նշել նույնականացման տվյալներ, ապա առնվազն նշվում է այն ժամկետը, որի համար գործում են այդ պայմանները: Եթե պայմանագրում նշված պայմանները հրապարակային են, ապա հղում է կատարվում նաև

համապատասխան աղբյուրին (ինտերնետային էջ/բաժին/ենթաբաժին), եթե պայմանները ոչ հրապարակային են, ապա տրամադրվում է վավերացված թղթային օրինակը կամ էլեկտրոնային տարբերակը՝ հաստատող մարմնի (իրավասուի) ստորագրությամբ: Ընդ որում, նշվում են նաև այդ պայմանների փոփոխության մասին սպառողներին ծանուցելու եղանակը և ժամկետները,

- 8) հիպոտեկային կրեդիտի պայմանագրի գործողության ընթացքում գրավի մոնիտորինգի (ստուգման) ընթացակարգերը, պարբերականությունը և հնարավոր բացասական հետևանքները,
- 9) «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 11-րդ հոդվածով սահմանված նախազգուշացումները,
- 10) «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածով սահմանված իրավունքները, վաղաժամկետ մարման ընթացակարգերը, այդ թվում՝ կիրառվող տույժ/տուգանքները և բոլոր անբարենպաստ պայմանները:

(22.1 կետը լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

22.2 Հիպոտեկային կրեդիտը մարելու ժամանակացույցը բացի «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 9-րդ հոդվածով սահմանված տեղեկատվությունից ներառում է նաև.

ա. Հիպոտեկային կրեդիտի մայր գումարի մարման ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ) և ընդհանուր գումարը,

բ. Տոկոսագումարների վճարների ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ) և տոկոսագումարների ընդհանուր գումարը,

գ. Տոկոսագումարներից բացի հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրի ընթացքում այլ վճարների վճարման ժամանակացույցը (օր/ամիս/տարեթիվ), վճարման կարգը և այդ վճարների ընդհանուր գումարը,

դ. Այն դեպքում, երբ հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրի ընթացքում սպառողը վճարելու է ապահովագրության, գնահատման և այլ օժանդակ ծառայությունների համար և այդ վճարների չափի մասին առկա է տեղեկատվություն, ապա նաև այդ վճարների կատարման ժամանակացույցը:»,

(22.2 կետը լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

23. Ի լրումն սույն կանոնակարգի 21-րդ և 22-րդ կետերում նշված տեղեկությունների՝ կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման կամ ապահովագրության պայմանագիրը կարող է պարունակել նաև օրենքներին, նորմատիվ իրավական ակտերին չհակասող այլ դրույթներ:

(23-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

24. Այն դեպքերում, երբ պայմանագրում սահմանված են պայմաններ, որոնք որոշվում են այլ փաստաթղթով սահմանված ծառայության ընդհանուր պայմաններով, ապա

- 1) ֆինանսական կազմակերպությունը պայմանագրի կնքման ժամանակ հրավիրում է սպառողի ուշադրությունը այդ պայմանների վրա,
- 2) (2-րդ ենթակետը ուժը կորցրել է 16.02.21թ. թիվ 19-Ն որոշմամբ)
- 3) այն դեպքերում, երբ ծառայության ընդհանուր պայմանների սահմանողը ֆինանսական կազմակերպությունը չէ, ֆինանսական կազմակերպությունը տեղեկացնում է սպառողին, որ ծառայության ընդհանուր պայմաններին կարող է ծանոթանալ ֆինանսական կազմակերպության տարածքում, ինչպես նաև բացատրում է, թե այլ ինչ ձևով կամ միջոցներով կարող է սպառողը ձեռք բերել ծառայության ընդհանուր պայմանները սահմանող փաստաթուղթը:

25. Այն դեպքում, երբ մեկ կրեդիտը տրամադրվում է մեկից ավելի անձանց, ապա ֆինանսական կազմակերպությունը կրեդիտավորման պայմանագրի մեկական օրինակ և պայմանագրի անբաժանելի մաս կազմող պայմանները՝ համաձայն սույն կանոնակարգի 21-րդ կետի 19-րդ ենթակետով սահմանված պահանջների տրամադրում է յուրաքանչյուր սպառողի:

26. Այն դեպքում, երբ ապահովագրության պայմանագրում նշվում են մեկից ավել ապահովագրված անձինք, ապա ապահովագրողը ապահովագրված յուրաքանչյուր անձին տրամադրում է ապահովագրության նվազագույն էական պայմաններ պարունակող վկայագիր (օրինակ՝ պլաստիկ քարտերի տեսքով): Ընդ որում, նշված վկայագիրը կամ տեղեկանքը կարող է ուղարկվել ապահովագրված անձանց էլեկտրոնային փոստով:

ԳԼՈՒԽ 6. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊԱՌՈՂԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄԸ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

27. Ավանդային կամ կրեդիտավորման պայմանագրի գործողության ընթացքում ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողին տեղեկացնում է՝

- 1) անվանական տոկոսադրույքի չափի փոփոխության մասին,
- 2) կողմերի միջև հաղորդակցման կարգի փոփոխության մասին,
- 3) իրավական ակտերի այն փոփոխությունների մասին, որոնք ուղղակի ազդեցություն ունեն սպառողի՝ պայմանագրով սահմանված իրավունքների և պարտականությունների վրա,
- 4) ծառայության ընդհանուր պայմանների և այլ վճարների փոփոխության մասին,
- 5) կողմերի՝ պայմանագրից բխող իրավունքների, պարտականությունների կամ պատասխանատվության վրա ուղղակի ազդեցություն ունեցող այլ հանգամանքների փոփոխության, ներառյալ՝ վարկային բյուրո տվյալները ուղարկելու մասին:

27.1 Հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրի գործողության ընթացքում ֆինանսական կազմակերպությունը, բացի «Բնակարանային

հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով սահմանված տեղեկատվությունից, սպառողին գրավոր՝ այդ թվում էլեկտրոնային եղանակով, վճարման իրականացումից առնվազն 7 օր առաջ տեղեկացնում է այն մասին, որ ֆինանսական կազմակերպության պահանջով հիպոտեկային պայմանագրի ընթացքում սպառողը պետք է վճարի ապահովագրության, գնահատման և այլ օժանդակ ծառայությունների համար, և այդ վճարների կատարման ժամկետների, չափի և չկատարման դեպքում բացասական հետևանքների մասին:

(27.1 կետը լրաց.27.05.19թ. թիվ 74ն)

28. Այն դեպքում, երբ պայմանագրի գործողության ընթացքում սպառողը, ֆինանսական կազմակերպության աշխատակցի միջամտությամբ կանխիկացնում է կրեդիտը, հիպոտեկային կրեդիտը կամ ավանդը և կանխիկացման համար սպառողից գանձվելու է որևէ միջնորդավճար, ապա ֆինանսական կազմակերպության աշխատակիցը բանավոր և(կամ) գրավոր հայտնում է այդ մասին սպառողին և կանխիկացման միջնորդավճարի մեծության հետ համաձայնության գալու դեպքում շարունակում է համապատասխան գործողությունը:

(28-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

29. Սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը սպառողին տրամադրվում է էլեկտրոնային կապի միջոցով: Սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը սպառողի գրավոր, այդ թվում՝ էլեկտրոնային եղանակով ներկայացված դիմումի հիման վրա սպառողին կարող է տրամադրվել գործող փոստային կամ կապի այլ միջոցով (հեռախոս, կարճ հաղորդագրություն, ֆինանսական կազմակերպության տարածքում՝ առձեռն և այլն): Ֆինանսական կազմակերպությունը չի կարող ուղղորդել սպառողին ծանուցման որևէ եղանակ ընտրելու հարցում կամ սահմանափակել ծանուցման եղանակ ընտրելու հնարավորությունը:

(29-րդ կետը խմբ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն որոշմամբ)

30. Այն դեպքում, երբ կրեդիտավորման պայմանագրի գործողության ընթացքում տեղի են ունենում սույն կանոնակարգի 27-րդ կետի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ ենթակետերով սահմանված փոփոխությունները, իսկ հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված տեղեկատվության փոփոխությունները, որոնց արդյունքում փոխվում է Անհատական թերթիկում ներառված տեղեկատվությունը, ապա սպառողի գրավոր կամ բանավոր պահանջով կրեդիտավորողը տրամադրում է նոր Անհատական թերթիկ՝ սույն կանոնակարգի 59-րդ կետով սահմանված կարգով: Այն դեպքում, երբ օրենքով նախատեսված հիմքերով կրեդիտավորողի կողմից կրեդիտավորման

պայմանագրի հիպոտեկային կրեդիտի պայմանագրի գործողության ժամկետը երկարաձգվում է միակողմանիորեն կրեդիտավորողի գործող նոր պայմաններով, ինչի արդյունքում փոխվում է Անհատական թերթիկում ներառված տեղեկատվությունը, ապա կրեդիտավորողը տրամադրում է նոր Անհատական թերթիկ՝ սույն կանոնակարգի 58-63-րդ կետերով սահմանված կարգով:

(30-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

31. Սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունում ֆինանսական կազմակերպության կողմից միակողմանիորեն փոփոխություն կատարելու դեպքում փոփոխության վերաբերյալ տեղեկատվությունը սպառողին տրամադրվում է վերջինիս նախընտրած եղանակով համապատասխան փոփոխության որոշման կայացումից հետո, սակայն ոչ ուշ, քան որոշումն ուժի մեջ մտնելուց 7 աշխատանքային օր առաջ, բացառությամբ վարկային բյուրո տվյալները ուղարկելու դեպքի, այլ դեպքերում՝ սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունում կատարված փոփոխությունը սպառողին տրամադրվում է ոչ ուշ, քան համապատասխան փոփոխությունը տեղի ունենալուց և ֆինանսական կազմակերպության կողմից տեղեկանալուց 7 աշխատանքային օր հետո:

32. Սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը պայմանագրի սպասարկման ընթացքում ներկայացնելիս պահպանվում են հաղորդակցման հետևյալ ընդհանուր սկզբունքները.

- 1) ֆինանսական կազմակերպությունը պարզաբանում է կատարված փոփոխությունները՝ ներկայացնելով դրանց հնարավոր ազդեցությունները,
- 2) ֆինանսական կազմակերպությունը տրամադրում է այն կապի միջոցները (հեռախոսահամար, էլեկտրոնային հասցե), որոնցով սպառողը կկարողանա լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալ սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվության մասին,
- 3) ֆինանսական կազմակերպությունը սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունն այնպես է ներկայացնում, որ տեղեկատվության կարևոր հատվածներում ակնհայտ լինեն առանձնացված կոնկրետ վերնագրեր, իսկ տեքստի առավել կարևոր մասերում առկա լինեն շեղատառեր կամ ավելի մեծ տառաչափեր:

33. Ֆինանսական կազմակերպությունը ապահովում է, որպեսզի առնվազն մեկ տարի պահպանվեն սպառողին սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվության տրամադրման հիմքերը՝ էլեկտրոնային փոստով ծանուցման հաղորդագրություն, առաքման անդորրագիր, հեռախոսազանգի ձայնագրություն, առձեռն տրամադրման վերաբերյալ ստացական և այլն:

(33-րդ կետը խմբ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն որոշմամբ)

34. Այն դեպքերում, երբ ֆինանսական կազմակերպությունը սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը հաղորդում է հեռախոսով, ֆինանսական կազմակերպության աշխատակիցը.

- 1) բացահայտում է իր անունը, ինչպես նաև կազմակերպության անվանումը,
- 2) մատչելի և գրական հայերենով, եթե կողմերի համաձայնությամբ այլ լեզվով հաղորդակցում նախատեսված չէ, հաղորդում է զանգահարելու նպատակը,
- 3) տեղեկացնում է հեռախոսային խոսակցության ձայնագրման մասին, եթե այն ձայնագրվում է,
- 4) սպառողի ցանկության դեպքում ընդհատում է հեռախոսային խոսակցությունը և սպառողին զանգում ավելի ուշ:

35. Սպառողի պարտավորության կատարման օրից առնվազն 1 օր առաջ ֆինանսական կազմակերպությունը պարտավոր է սպառողին հայտնել մարման ենթակա պարտավորության առկայության մասին, ինչպես նաև այդ պարտավորության չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման դեպքում, վերջինիս վերաբերյալ տեղեկատվությունը սահմանված կարգով վարկային բյուրոյին և Կենտրոնական բանկի վարկային ռեգիստրին տրամադրելու մասին: Ֆինանսական կազմակերպությունը վերոնշյալ տեղեկատվությունը սպառողին հայտնում է անվճար՝ կարճ հաղորդագրության (sms) և (կամ) էլեկտրոնային հաղորդագրության միջոցով: Կազմակերպությունը սպառողին տրամադրում է վերոնշյալ եղանակներից որևէ մեկը ընտրելու հնարավորություն: Ֆինանսական կազմակերպության կողմից սույն կետով սահմանված պահանջի չկատարումը կամ ոչ պատշաճ կատարումը սպառողին չի ազատում մարման ժամանակացույցով սահմանված պարտավորության կատարումից: Հայաստանի Հանրապետությունում հայտարարված ռազմական և արտակարգ դրության ողջ ժամանակաշրջանում սույն կետով սահմանված ծանուցման տեքստից հանվում է «ինչպես նաև այդ պարտավորության չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման դեպքում, վերջինիս վերաբերյալ տեղեկատվությունը սահմանված կարգով վարկային բյուրոյին և Կենտրոնական բանկի վարկային ռեգիստրին տրամադրելու մասին»:

(35-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն, լրաց. 30.09.20թ. թիվ 164-Ն)

36. Այն դեպքում, երբ կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի մարման ժամանակացույցում տեղի են ունենում փոփոխություններ՝ կապված սպառողի կողմից կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի վաղաժամկետ մարման, տոկոսադրույքի փոփոխման և այլ հանգամանքների հետ, ապա ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողի ցանկության դեպքում առավելագույնը 1 աշխատանքային օրվա ընթացքում սպառողի նախընտրած եղանակով (առձեռն, գործող էլեկտրոնային փոստ, այլ) անվճար տրամադրում է կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի մարման նոր ժամանակացույցը: Փոստային կապի

ընտրության դեպքում՝ կրեդիտի, հիպոտեկային կրեդիտի մարման նոր ժամանակացույցը տրամադրվում է 3-5 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

(36-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

37. Ապահովագրության պայմանագրի գործողության ընթացքում ապահովագրական ընկերությունը պարտավոր է ապահովադրին, ապահովագրված անձին և(կամ) շահառուին ներկայացնել հետևյալ տեղեկատվությունը.

- 1) Ապահովագրական հատուցում ստանալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացնելու պահին ապահովագրական ընկերությունը պարտավոր է սպառողին տրամադրել հատուցման դիմումի, ինչպես նաև կից ներկայացված փաստաթղթերի ստացման փաստը հավաստող փաստաթուղթ (ստացական)՝ թղթային կամ էլեկտրոնային, որում նշված կլինեն այն փաստաթղթերը, որոնք ներկայացվել են ապահովագրական ընկերությանը, ներկայացման ամսաթիվը, ինչպես նաև՝ թե քանի օրում է կայացվելու հատուցման վերաբերյալ որոշումը:
- 2) Հատուցման մասին որոշումը՝ որոշումը ընդունելու օրվանից սկսված 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Ընդ որում, հատուցման մասին որոշումը առնվազն պետք է պարունակի հետևյալ տեղեկատվությունը.
 - ա. նշում հատուցման վերաբերյալ որոշման մասին (օրինակ՝ բավարարվել է ամբողջությամբ, մասնակի է բավարարվել կամ մերժվել է),
 - բ. ապահովագրության պայմանագրի համարը և հատուցման դիմումի համարը,
 - գ. ապահովադրի, ապահովագրված անձի, շահառուի վերաբերյալ տվյալներ (տարբեր լինելու դեպքում),
 - դ. դիմողի տվյալները (անուն ազգանուն, հասցե, հեռախոսահամար, անձնագրի համարը),
 - ե. ապահովագրական պատահարը, պատահարի տեղի ունենալու ամսաթիվը, պատահարի մասին տեղեկացման ամսաթիվը,
 - զ. ներկայացված պահանջի չափը, հատուցման ենթակա գումարը, մերժված գումարի չափը (առկայության դեպքում), մերժման պատճառը (հիմնավորումները), այդ թվում հղում ապահովագրության պայմանագրի և/կամ պայմանների համապատասխան կետ(եր)ին,
 - է. հատուցման վճարման ձևը, ժամկետները,
 - ը. նվազող ապահովագրական գումարի պարագայում, ապահովագրական գումարի վերջնական մնացորդը,
 - թ. կոնտակտային անձի հեռախոսահամար, որով դիմողը կկարողանա լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալ իր հատուցման որոշման վերաբերյալ:

38. Հատուցման վերաբերյալ որոշումը պետք է սպառողին տրամադրվի փոստային կապի միջոցով կամ սպառողի ցանկության դեպքում՝ սպառողի կողմից տրամադրված գործող էլեկտրոնային փոստով կամ կապի այլ միջոցով: Ընդ որում,

ապահովագրական ընկերությունը չի կարող ուղղորդել սպառողին ծանուցման որևէ եղանակ ընտրելու հարցումը կամ սահմանափակել ծանուցման եղանակ ընտրելու հնարավորությունը:

ԳԼՈՒԽ 7. ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՍՊԱՌՈՂԻՆ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՔԱՂՎԱԾՔՆԵՐԸ

39. Ֆինանսական կազմակերպության կողմից սպառողներին «Բանկային ավանդների ներգրավման մասին» օրենքով, «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» օրենքով և «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» օրենքով սահմանված պարբերականությամբ, ինչպես նաև «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» օրենքով սահմանված՝ սպառողի պահանջով և նրա կողմից ընտրված ժամանակահատվածի համար տրամադրվող քաղվածքները, ըստ ծառայության տեսակի, նվազագույնը պետք է ներառեն սույն կանոնակարգի Հավելված 2-ով սահմանված տարրերը՝ համաձայն բնութագրերի:

(39-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն, խմբ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն)

40. Ֆինանսական կազմակերպությունն առաջնորդվում է սույն կանոնակարգի Հավելված 3-ով ներկայացված ձևանմուշներով՝ ըստ համապատասխան ծառայության տեսակի: Այն դեպքում, երբ ֆինանսական կազմակերպությունը ընտրում է քաղվածքի ներկայացման այլ ձևաչափ, ապա նվազագույնը պետք է ապահովի, որպեսզի ֆինանսական կազմակերպության ձևաչափում ամբողջությամբ և նույնությամբ արտացոլվեն օրինակելի ձևանմուշի տարրերը (համաձայն Հավելված 2-ի)՝ ըստ Հավելված 3-ով ներկայացված ձևաչափի, հերթականության, բովանդակության, տառատեսակով, տառաչափով և գույներով: Քաղվածքը թղթային տարբերակով կարող է տրամադրվել նաև առանց պահանջվող գույների պահպանման:

41. Ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողին տրամադրում է միայն այն ծառայության (ծառայությունների) վերաբերյալ քաղվածք(ներ), որից վերջինս օգտվում է: Օրինակ՝ այն դեպքում, երբ սպառողն ունի միայն բանկային հաշիվ առանց օվերդրաֆտի և/կամ վճարային քարտի, ապա սպառողին տրամադրվում է միայն բանկային հաշվի քաղվածք և հակառակը, այն դեպքում, երբ սպառողն ունի բանկային հաշիվ, որին կից տրամադրվել է նաև վճարային քարտ և օվերդրաֆտ, ապա տրամադրվում է մեկ միասնական քաղվածք՝ համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 3-ով սահմանված ձևաչափերի:

41.1 «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» օրենքով սահմանված՝ սպառողի պահանջով և նրա կողմից ընտրված ժամանակահատվածի համար տրամադրվող քաղվածքները ֆինանսական կազմակերպությունը տրամադրում է սպառողի կողմից բանավոր ձևով (օրինակ՝ ֆինանսական

կազմակերպության տարածքում աշխատակցի միջոցով, հեռախոսային բանկինգի միջոցով), ինչպես նաև ֆինանսական կազմակերպության կողմից ընդունելի կապի այլ միջոցներով (օրինակ՝ էլեկտրոնային փոստ, առցանց տիրույթ, կարճ հաղորդագրություն) դիմելու դեպքում: Էլեկտրոնային փոստի միջոցով դիմելիս սպառողը դիմումը ներկայացնում է այն էլեկտրոնային փոստից, որը նախապես տրամադրել է կազմակերպությանը:

(41.1-րդ կետը լրաց. 16.02.21թ. թիվ 109-Ն)

42. Ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողին տրամադրում է ֆինանսական կազմակերպության կողմից առաջարկվող լեզուներից սպառողի ընտրած լեզվով քաղվածք: Այն դեպքում, երբ սպառողը ֆինանսական կազմակերպության կողմից առաջարկվող տարբերակներից քաղվածքի ստացման այլ լեզու չի ընտրել, ապա սպառողին տրամադրվում է առնվազն հայերեն լեզվով քաղվածք:

43. Այն դեպքում, եթե ֆինանսական կազմակերպությունը ցանկանում է քաղվածքում արտացոլել որևէ լրացուցիչ տեղեկատվություն, գովազդ, նկար կամ այլ պատկեր, ապա այն տեղադրում է քաղվածքի վերջին էջում:

44. Էլեկտրոնային եղանակով քաղվածքի տրամադրման դեպքում, ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է, որպեսզի.

1) քաղվածքը ուղեկցող հաղորդագրությունն առնվազն պարունակի ֆինանսական կազմակերպության կողմից առաջարկվող տարբերակներից սպառողի նախընտրած լեզվով սպառողի անուն ազգանունը, քաղվածքում ընդգրկված ժամանակահատվածը, այն ծառայության անվանումը, որի համար տրամադրվում է քաղվածքը և հեռախոսահամար, էլեկտրոնային հասցե, որոնցով սպառողը կարող է սպառիչ տեղեկատվություն ստանալ քաղվածքի հետ կապված հարցերի վերաբերյալ: Հաղորդագրությունում նշվում է նաև այն մասին, որ սպառողը պետք է մանրամասն ուսումնասիրի իր քաղվածքը՝ ստուգելու դրանում ներկայացվող տեղեկատվության ճշգրտությունը,

2) քաղվածքի հասանելիությունը խոչընդոտող տեխնիկաձրագրային սահմանափակումներ չլինեն (օրինակ՝ «.zip» ձևաչափով ներկայացված կամ մասնագիտական ծրագրերի կիրառությամբ) և քաղվածքը էլեկտրոնային նամակին կցված լինի սպառողի նախընտրած ձևաչափով: Այն դեպքում, եթե սպառողի նախընտրությունը հնարավոր չի պարզել, ապա էլեկտրոնային նամակին քաղվածքը կցվում է առնվազն «.xls» («.xlsx») ձևաչափով,

3) քաղվածքի էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային նամակի անվանումը («առարկա» տողը) պարունակի «statement» կամ «քաղվածք» բառը, հաշվետու ժամանակահատվածը, ծառայության տեսակը, որի համար ուղարկվում է քաղվածքը, արժույթը, վճարային քարտի դեպքում նաև քարտի տեսակը, վերջին 4 թվերը, բազմարժույթային քարտի դեպքում արժույթի փոխարեն նշվում է «բազմարժույթային» կամ «multicurrency» բառը (Օրինակներ՝ STATEMENT 01.10.15-

30.10.15 CARD VISA 9550 AMD, STATEMENT 01.10.15-30.10.15 AVAND USD, ԲԱՂՎԱԾՔ 01.10.15-30.10.15 ԱՎՏՈՎԱՐԿ AMD, STATEMENT 01.10.15-30.10.15 CARD 9550 MULTICURRENCY),

4) քաղվածքի ուղարկման և ստացման ապացուցելիությունն առնվազն 1 տարի պատշաճ ձևերով պահպանվեն (օրինակ՝ Return receipt, send receipt):

5) «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» օրենքով սահմանված՝ սպառողի պահանջով և նրա կողմից ընտրված ժամանակահատվածի համար տրամադրվող քաղվածքը պարունակի ֆինանսական կազմակերպության համապատասխան լիազորություն ունեցող անձի կողմից հաստատում (ստորագրություն, կնիք):

(44-րդ կետը փոխ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն)

45. (45-րդ կետը ուժը կորցրել է 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

46. Փոստային կապի միջոցով քաղվածքի ուղարկման դեպքում, ֆինանսական կազմակերպությունն ապահովում է որպեսզի առնվազն 1 տարի պահպանվեն ուղարկման անդորրագիրը և(կամ) ստացման մասին հետադարձ ծանուցումը:

47. Այն դեպքում, երբ մեկ կրեդիտը, հիպոտեկային կրեդիտը տրամադրվում է մեկից ավելի անձանց կամ մեկ ավանդը ներդրվում է մի քանի անձանց կողմից, ֆինանսական կազմակերպությունը քաղվածքի մեկական օրինակ տրամադրում է յուրաքանչյուր սպառողի: Այն դեպքում, երբ մեկ հիպոտեկային կրեդիտը տրամադրվում է մեկից ավելի անձանց, ապա նրանցից յուրաքանչյուրը կարող է դիմել ֆինանսական կազմակերպությանը և ստանալ «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» օրենքով սահմանված ցանկացած ժամանակահատվածի համար տրվող քաղվածք՝ համաձայն սույն Կանոնակարգով սահմանված ընթացակարգերի:

(47-րդ կտը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն, փոխ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն)

**ԳԼՈՒԽ 8. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊԱՌՈՂԻ
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄԸ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԴԱԴԱՐԵՑՄԱՆ
ԴԵՊՔՈՒՄ**

48. Սպառողի կողմից պայմանագիրը լուծելու մասին դիմում ներկայացնելու դեպքում ֆինանսական կազմակերպությունն անմիջապես պետք է սպառողին տրամադրի դիմումը ստանալու մասին հավաստում այն եղանակով, որ եղանակով ներկայացվել է դիմումը (Օրինակ, գրավոր թղթային դիմումի դեպքում՝ գրավոր թղթային հավաստում, էլեկտրոնային դիմումի դեպքում՝ էլեկտրոնային հավաստում): Բանավոր դիմում ներկայացնելու դեպքում ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողի ցանկությամբ տրամադրում է գրավոր թղթային կամ էլեկտրոնային հավաստում:

49.Սպառողի կողմից բանկային հաշվի պայմանագիրը լուծելու և հաշիվը փակելու դիմումին ընթացք տալը մերժելու դեպքում բանկը պարտավոր է սպառողին տեղեկացնել մերժման պատճառների մասին (օրինակ, հաշվի նկատմամբ առկա արգելանքներ) սույն կանոնակարգի 48-րդ կետով նշված եղանակով:

50.Ֆինանսական կազմակերպությունը սպառողի կողմից բանկային հաշվի պայմանագիրը լուծելու և հաշիվը փակելու դիմումին ընթացք տալիս սույն կանոնակարգի 48-րդ կետով նշված եղանակով սպառողին նվազագույնը տեղեկացնում է.

1) առավելագույնը մեկօրյա ժամկետում հաշիվը փակելու և հաճախորդի հաշվին միջոցների առկայության դեպքում այդ միջոցները սպառողի՝ այլ հաշվին փոխանցելու կամ նրա կողմից կանխիկացնելու հնարավորության և դրա իրականացման ժամկետների մասին,

2) բանկային հաշվի պայմանագիրը լուծելու և հաշիվը փակելու դիմումը ներկայացնելու և բանկի կողմից ընթացք տալու պահից հաշվի սպասարկումը, այդ թվում՝ սպասարկման վճարի կամ ապագային միտված որևէ այլ վճարի գանձումը դադարելու մասին:

51. Ֆինանսական կազմակերպությունը սույն կանոնակարգի 48-րդ կետով նշված եղանակով սպառողին տեղեկացնում է նաև, որ հաշվի փակումը չի ազատում սպառողին մինչև հաշվի փակելը ստանձնած պարտավորությունների կատարումից:

52. Ապահովագրության պայմանագրի գործողության ավարտից 5 աշխատանքային օր առաջ ապահովագրական ընկերությունը ծանուցում է ապահովադրին(այդ թվում՝ ապահովագրված անձանց) պայմանագրի ավարտի վերաբերյալ, իսկ ապահովագրության պայմանագրով նախատեսված ապահովագրական գումարի սպառվելու հիմքով ապահովագրության պայմանագրի գործողության ավարտի դեպքում՝ ապահովագրական գումարի սպառվելու օրվանից սկսած 2 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Սույն կետից բացառություն են կազմում այն պայմանագրերը, որոնք ավարտվում են որոշակի պայմանների ի հայտ գալու պարագայում (օրինակ՝ եթե աջակցության ապահովագրության պայմանագիրը դադարում է բնակության երկիր վերադառնալու օրը և այլն):

53. Ծանուցումը, սպառողի հետ նախապես համաձայնության դեպքում, սպառողին կարող է տրամադրվել սպառողի կողմից տրամադրված գործող էլեկտրոնային փոստով կամ կապի այլ միջոցով (հեռախոս, կարճ հաղորդագրություն, փոստային կապ):

(53-րդ կետը փոխ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն որոշմամբ)

54. Սպառողը ապահովագրական պայմանագրի գործողության մտածելու ժամանակի ընթացքում կամ պայմանագրի գործողության այլ ժամանակահատվածում կարող է պայմանագիրը լուծելու մասին դիմում ներկայացնել ապահովագրական ընկերությանը, որի դեպքում ապահովագրական ընկերությունը անմիջապես պետք է սպառողին տրամադրի դիմումը ստանալու մասին հավաստում այն եղանակով, որ եղանակով ներկայացվել է դիմումը (Օրինակ՝ գրավոր թղթային դիմումի դեպքում՝ գրավոր թղթային հավաստում, էլեկտրոնային դիմումի դեպքում՝ էլեկտրոնային հավաստում):

55. Եթե սովյալ ապահովագրական պայմանագրի համար «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված է մտածելու ժամանակ, ապա Ապահովագրական ընկերությունը պարտավոր է լուծել ապահովագրության պայմանագիրը և այդ մասին ծանուցել սպառողին մտածելու ժամանակի ընթացքում ստացած դիմումի համար՝ առավելագույնը ծանուցման օրվան հաջորդող օրը:

**ԳԼՈՒԽ 9. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒՄԸ ՄԻՆՉԵՎ
ԿՐԵԴԻՏԱՎՈՐՄԱՆ ԿԱՄ ՀԻՊՈՏԵԿԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՎՈՐՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ
ԿՆՔՈՒՄԸ (ԷԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻԿ)
(վերնագիրը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)**

56. Սպառողի կրեդիտային հայտի վերաբերյալ դրական որոշում կայացնելուց հետո կրեդիտավորողն իր կողմից առաջարկվող կրեդիտի պայմանների և սպառողի կողմից տրված փաստաթղթերի հիման վրա նախքան կրեդիտավորման պայմանագրի, հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրի կնքումը սպառողին տրամադրում է Անհատական թերթիկ՝ համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 1-ի (ըստ համապատասխան Ձևանմուշների): «Հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում Անհատական թերթիկը սպառողին տրամադրվում է նաև որպես «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6-րդ հոդվածով սահմանված գրավոր առաջարկ՝ օֆերտան, եթե անհատական թերթիկի հետ միասին ներկայացվել է նաև կրեդիտավորման պայմանագրի նախագիծը: Օֆերտային վերաբերող սույն կետի դրույթները գործում են, եթե կրեդիտավորողը այլ ձևաչափով օֆերտայի տրամադրում չի սահմանել:

(56-րդ կոտոր խմբ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

57. Կրեդիտավորողը.

1) ապահովում է Անհատական թերթիկում ներառված պայմանների համապատասխանությունը կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման

պայմանագրի դրույթներին՝ բացառությամբ տարեկան փաստացի տոկոսադրույքի, որը մարման ժամանակացույցի եւ (կամ) փոխարժեքի փոփոխությամբ պայմանավորված կարող է տարբերվել, իսկ արտարժույթային գյուղատնտեսական վարկերի, հիպոտեկային կրեդիտների, վճարային քարտերով տրամադրված վարկային գծերի դեպքում նաև փոխարժեքի, որը ամսաթվից կախված կարող է փոփոխվել,

2) ապահովում է Անհատական թերթիկի տրամադրումը ժամանակին, այսինքն՝ մինչև կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրի կնքումը սպառողը հնարավորություն է ունենում ծանոթանալու կրեդիտի կամ հիպոտեկային կրեդիտի էական պայմաններին և, ցանկության դեպքում, համեմատելու այլ կրեդիտավորողների կողմից առաջարկվող կրեդիտի էական պայմանների հետ,

3) բանավոր պարզաբանում է Անհատական թերթիկի էությունը և դրա կարևորությունը,

4) բանավոր տեղեկացնում է Անհատական թերթիկի գործողության ժամկետի վերաբերյալ,

5) Անհատական թերթիկի ստորագրման ժամանակ որևէ կերպ չի ուղղորդում սպառողին, սակայն հուշում է ստորագրությունների քանակը,

6) բանավոր պարզաբանում է Անհատական թերթիկի և կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրերի միջև հնարավոր տարբերությունների վերաբերյալ՝ պայմանավորված մարման ժամանակացույցի եւ (կամ) փոխարժեքի փոփոխությամբ:

(57-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

58. Կրեդիտավորողը հաստատված պայմանների հիման վրա լրացնում է Անհատական թերթիկը, ստորագրում է և սպառողի նախընտրած եղանակով (առձեռն՝ կրեդիտավորողի տարածքում, փոստային կապի միջոցով, էլեկտրոնային փոստով) տրամադրում կամ ուղարկում է վերջինիս:

59. Փոստային կապի միջոցը կամ էլեկտրոնային փոստը ընտրելու դեպքում կրեդիտավորողն Անհատական թերթիկը սպառողին (երաշխավորին) ուղարկում է կրեդիտային հայտի հաստատումից հետո 1 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Կրեդիտավորողի տարածքում առձեռն եղանակով ընտրելու դեպքում կրեդիտավորողն Անհատական թերթիկը տրամադրում է սպառողին (երաշխավորին) վերջինիս՝ Կրեդիտավորողի տարածք առաջին իսկ այցի դեպքում: Եթե առձեռն եղանակն ընտրելու դեպքում սպառողը (երաշխավորը) չի այցելում կրեդիտավորողի տարածք կամ այցելում է, սակայն հնարավոր չի լինում նույնականացնել սպառողին (երաշխավորին) և կրեդիտավորողի մոտ առկա է էլեկտրոնային փոստի հասցե, ապա կրեդիտավորողն ուղարկում է Անհատական թերթիկի էլեկտրոնային տարբերակը:

(59-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

60. Կրեդիտավորողն առնվազն երեք տարի պահպանում է Անհատական թերթիկի տրամադրման փաստն ապացուցող փաստաթղթերը (օրինակ՝ սպառողի ստորագրությամբ տրված ստացականը, նամակն ուղարկելու փաստն ապացուցող փաստաթուղթը, էլեկտրոնային փոստի ծանուցման հաղորդագրությունը):

61. Եթե սպառողի (երաշխավորի (առկայության դեպքում)) համար հասկանալի է Անհատական թերթիկում ներառված տեղեկատվությունը և նա համաձայն է Անհատական թերթիկի հետ, ապա ստորագրում է Անհատական թերթիկների երկու (երաշխավորի առկայության դեպքում՝ երեք) օրինակները և վերադարձնում կրեդիտավորողին (երաշխավորին) առձեռն՝ կրեդիտավորողի տարածքում կամ էլեկտրոնային եղանակով (օրինակ՝ գործող էլեկտրոնային փոստով): Այն դեպքում, երբ Անհատական թերթիկը սպառողին է տրամադրվում առցանց տիրույթում՝ ֆինանսական կազմակերպության ընթացակարգերով նույնականացված սպառողի անձնական էջի կամ առցանց այլ եղանակների միջոցով, ապա այն ստորագրված է համարվում, եթե ստորագրման ենթակա դաշտերում առկա է հավաստող նշումը (օրինակ՝ check box), իսկ վերադարձ է համարվում համաձայնության համար պահանջվող գործողությունների կատարումը (օրինակ՝ «Համաձայն եմ Անհատական թերթիկով սահմանված պայմաններով վարկ ստանալ» վերնագրով վավերացնող կոճակի սեղմումը):

(61-րդ կետը փոխ. 16.02.21թ. թիվ 19-Ն որոշմամբ)

62. Ստորագրված Անհատական թերթիկներից մեկ օրինակը տրամադրվում է սպառողին, իսկ մյուսը ենթակա է արխիվացման կրեդիտավորողի կողմից: Երաշխավորի առկայության դեպքում Անհատական թերթիկներից երրորդ օրինակը տրամադրվում է երաշխավորին:

63. Անհատական թերթիկի պայմանները գործում են կրեդիտային հայտի դրական որոշման վերաբերյալ սպառողին տեղեկացնելուց հետո 10 աշխատանքային օր: Այն դեպքում, երբ սպառողը (երաշխավորը) ցանկանում է անմիջապես ստորագրել Անհատական թերթիկը, ապա կրեդիտավորողը բավարար ժամանակ է ընձեռում սպառողին (երաշխավորին), որպեսզի մանրամասն կարդա Անհատական թերթիկը: Առցանց տիրույթում՝ ֆինանսական կազմակերպության ընթացակարգերով նույնականացված սպառողի անձնական էջի կամ առցանց այլ եղանակների միջոցով տրամադրվող կրեդիտների դեպքում, կրեդիտավորողը ապահովում է, որ ստորագրման ենթակա դաշտերում առկա հավաստող նշումը (օրինակ՝ checkbox) ակտիվանա նվազագույնը 3 րոպե անց: Իսկ տեխնիկաճրագրային անհնարինության դեպքում, աչքի ընկնող ձևով նշվում է Անհատական թերթիկը կարդալու կարևորության մասին: Եթե սպառողը ստորագրված թերթիկը կրեդիտավորողին ներկայացնում է սահմանված ժամկետից ուշ, ապա կրեդիտավորողը իր ներքին իրավական ակտերի համաձայն

ինքն է որոշում ընդունել թերթիկը և կնքել կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագիրը այդ պայմաններով, թե ոչ:

(63-րդ կետը փոխ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

64.-(64-րդ կետը ուժը կորցրել է 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

65. Անհատական թերթիկում տվյալները լրացվում են լրացման ուղեցույցի օգնությամբ: Լրացման ուղեցույցը նախատեսված է միայն ֆինանսական կազմակերպության համար և չի տրամադրվում սպառողին:

Սպառողական վարկի Անհատական թերթիկը (Հավելված 1 Ձևանմուշ 1 և Ձևանմուշ 1.1) լրացվում է համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 1-ի Ձևանմուշ 1.2-ի: Վարկային գծերի (օվերդրաֆտների) Անհատական թերթիկը (Հավելված 1 Ձևանմուշ 2 և Ձևանմուշ 2.1) լրացվում է համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 1-ի Ձևանմուշ 2.2-ի: Գյուղատնտեսական վարկերի Անհատական թերթիկը (Հավելված 1 Ձևանմուշ 3 և Ձևանմուշ 3.1) լրացվում է համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 1-ի Ձևանմուշ 3.2-ի: Հիպոտեկային կրեդիտների Անհատական թերթիկը (Հավելված 1 Ձևանմուշ 4 և Ձևանմուշ 4.1) լրացվում է համաձայն սույն կանոնակարգի Հավելված 1-ի Ձևանմուշ 4.2-ի:

(65-րդ կետը խմբ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

66. Կրեդիտավորողը չի կարող փոխել Անհատական թերթիկի տեքստը, տեղեկատվության դասավորվածությունը, հերթականությունը և դիզայնը, սակայն կարող է

- 1) ավելացնել իր ապրանքային նշանը (լոգոն),
- 2) փոփոխել թղթի երանգները՝ ելնելով մարքետինգային քաղաքականությունից,
- 3) անհրաժեշտության դեպքում, թերթիկի երկրորդ էջում ավելացնել մեկից ավելի երաշխավորողների կամ համավարկառուների մասին տեղեկատվություն՝ նույնանման ձևաչափով,
- 4) եթե առկա չէ տվյալ վարկի գծով երաշխավոր կամ համավարկառու, ապա տրամադրել առանց երաշխավորողի կամ համավարկառուի մասին տեղեկատվություն պարունակող թերթիկները:

(66-րդ կետը խմբ. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)

67. Այն դեպքում, երբ մեկ կրեդիտը տրամադրվում է մեկից ավելի անձանց, ապա կրեդիտավորողը Անհատական թերթիկի մեկական օրինակ տրամադրում է յուրաքանչյուր սպառողին՝ սույն գլխով սահմանված կարգով:

68. Այն դեպքում, երբ սպառողի պարտավորությունների կատարումն ապահովված է մեկից ավելի անձանց երաշխավորությամբ, ապա կրեդիտավորողը Անհատական թերթիկի մեկական օրինակ տրամադրում է յուրաքանչյուր երաշխավորին՝ սույն գլխով սահմանված կարգով:

**ԳԼՈՒԽ 10. ՖԳԻԱՍՆ-ՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՄԱՏՈՒՑՎՈՂ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ**

69. Ֆինանսական կազմակերպությունն առանց վճարային գործիքի կիրառման գործարքներում մինչև ՖԳԻԱՍ-ների միջոցով ծառայությունների մատուցումը սպառողին ծանոթացնում է ծառայության հիմնական պայմանների, գանձվող միջնորդավճարների, կիրառվող փոխարժեքների, կիրառվող ժամկետների և տվյալ գործարքի իրականացման համար այլ էական պայմանների հետ:

70. Ֆինանսական կազմակերպության կողմից ծառայությունը մատուցվում է միայն սպառողի հստակ համաձայնությունը կամ կամահայտնությունը ստանալուց հետո (ՖԳԻԱՍ-ի էկրանի վրա ծառայությունը մատուցելու համաձայնության հարցմանը դրական պատասխան պարունակող ստեղծելու սեղմելուց հետո):

71. Այն դեպքում, երբ ՖԳԻԱՍ-ի ապարատաձրագրային հնարավորությունները թույլ չեն տալիս կանխիկով վերադարձնել վճարման ենթակա գումարից ավել մուտքագրված գումարը, ապա ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով սպառողին պետք է առաջարկվի մանրի վերադարձման նվազագույնը երկու այլ եղանակ (օրինակ՝ մանրի վերադարձման հնարավոր եղանակներ կարող են հանդիսանալ՝ մատուցված ծառայության համար հավելավճարի ընդունումը, բջջային հեռախոսահամարի լիցքավորումը, բանկային (քարտային) հաշիվների և էլեկտրոնային փողերի հաշիվների համալրումը և այլ եղանակներ): ՖԳԻԱՍ-ի վրա, տեսանելի հատվածում, կամ ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին ընթեռնելի տառաչափով այս մասին պետք է փակցված լինի (ներկայացվի) համապատասխան հայտարարություն:

72. ՖԳԻԱՍ-ների վրա փակցվում է շահագործող ֆինանսական կազմակերպության անվանումը և սպառողների սպասարկման հեռախոսահամարը (առկայության դեպքում շուրջօրյա սպասարկման հեռախոսահամարը), որի միջոցով սպառողը կարող է կապվել ֆինանսական կազմակերպության համապատասխան բաժնի, ծառայության հետ՝ օգնություն կամ խորհրդատվություն ստանալու նպատակով:

73. ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով յուրաքանչյուր գործարք կատարելուց հետո սպառողին տրամադրվում է գործարքի կատարումը հավաստող անդորրագիր: Անդորրագիրը կարող է չտրամադրվել միայն սպառողի՝ անդորրագիր չստանալու վերաբերյալ հստակ համաձայնությունը կամ կամահայտնությունը ստանալու դեպքում: Երբ ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով հնարավոր չէ տրամադրել անդորրագիր, նախքան ծառայությունների մատուցումը սպառողին պետք է տեղեկացնել անդորրագրի տրամադրելու անհնարինության մասին և վերջինիս՝ անդորրագիր չստանալու (չպահանջելու) վերաբերյալ հստակ համաձայնությունը կամ

կամահայտնությունը ստանալու պարագայում միայն շարունակել ծառայության մատուցումը:

74. ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով տրամադրվող անդորրագրերն առնվազն պետք է պարունակեն Կենտրոնական բանկի խորհրդի 2016 թվականի հոկտեմբերի 14-ի թիվ 168-Ն որոշմամբ հաստատված «Վճարահաշվարկային գործառնությունների կատարման ժամանակ կիրառվող փաստաթղթերի նվազագույն վավերապայմանները և դրանց լրացման կանոններով» սահմանված վավերապայմանները և ՖԳԻԱՍ-ը նույնականացնող տվյալները (ՖԳԻԱՍ-ի նույնականացուցիչը և(կամ) տեղադրման հասցեն):

75. Այն դեպքում, երբ ՖԳԻԱՍ-ով իրականացված գործարքը հավաստող անդորրագրի վավերապայմանները սահմանված չեն Կենտրոնական բանկի իրավական ակտերով, ապա գործարքի ընթացքում ձևավորված անդորրագիրը առնվազն պետք է պարունակի հետևյալ վավերապայմանները՝

- 1) հավաստագրումը հավաստող կող (առկայության դեպքում),
- 2) անդորրագրի կազմման ամսաթիվ, ժամ,
- 3) ՖԳԻԱՍ-ը նույնականացնող տվյալներ (ՖԳԻԱՍ-ի նույնականացուցիչը և(կամ) տեղադրման հասցեն),
- 4) գործարքի գումար, այդ թվում՝ արտարժույթի առուվաճառքի գործառնությունների դեպքում սպառողից ընդունված և սպառողին տրամադրված գումար,
- 5) գործարքի արժույթ, այդ թվում՝ արտարժույթի առուվաճառքի գործառնությունների դեպքում սպառողից ընդունված և սպառողին տրամադրված գումարի արժույթներ,
- 6) գործարքի տեսակ,
- 7) հաշվի վրա դրամական միջոցների մուտքագրման գործարքի դեպքում՝ հաշվի համար կամ վճարային քարտի համար (անվտանգության կանոններով թույլատրելի չափով):

76. Գործարքը հավաստող անդորրագիրը պետք է լինի առնվազն հայերեն (հայատառ) և անգլերեն (լատինատառ) լեզուներով, իսկ այլ լեզվով անդորրագրի տրամադրումը՝ ըստ ՖԳԻԱՍ-ը սպասարկող կազմակերպության ընտրության:

77. ՖԳԻԱՍ-ը պետք է ունենա առնվազն հայերեն և անգլերեն լեզուներով մենյուներ (երկու լեզուները կարող են ներկայացվել համատեղ կամ նախօրոք ընտրելով դրանցից որևէ մեկը): Այլ լեզուների ընտրության հնարավորության առկայություն դեպքում՝ այդ լեզուների ընտրության առաջարկը պետք է լինի տվյալ լեզուներով և ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով գործարք իրականացնելու ամբողջ ընթացքում ընտրված լեզուն չպետք է փոփոխվի:

78. ՖԳԻԱՍ-ների միջոցով սպասարկման հասանելիությունը տարեկան պետք է կազմի 97 տոկոս: Այն ՖԳԻԱՍ-ների համար, որոնք տեղադրված են ոչ

շուրջօրյա ռեժիմով հասանելի վայրերում, 97 տոկոս հասանելիության հաշվարկը իրականացվում է հաշվի առնելով տվյալ վայրի աշխատանքային ժամանակը:

79. ՖԳԻԱՍ-ը շահագործող ֆինանսական կազմակերպությունը վճարային գործիքի կիրառմամբ գործարք իրականացնելուց առաջ ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին կամ ՖԳԻԱՍ-ի դիմային հատվածում՝ սպառողի համար տեսանելի մասում, պետք է ներկայացնի ՖԳԻԱՍ-ով գործարքի իրականացման համար իր կողմից կիրառվող միջնորդավճարի վերաբերյալ տեղեկատվություն (առկայության դեպքում):

80. Այն դեպքում, երբ ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով հնարավոր է իրականացնել կրեդիտավորման, հիպոտեկային կրեդիտավորման պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների մարում, ապա կրեդիտավորողը ապահովում է, որպեսզի վարկի մարման էջում, բացի «վարկի հերթական մարում» հրահանգից, առկա լինի նաև «վարկի մարում ժամկետից շուտ» հրահանգը: Ընդ որում «վարկի մարում ժամկետից շուտ» հրահանգը սեղմելուց հետո սպառողին (վճարում իրականացնողին) հաղորդագրության միջոցով բացահայտվում է այն մասին, որ «վերջինս չի հանդիսանում վարկի հերթական մարում և կատարված վճարումը ուղղվելու է վարկի մայր գումարի մարմանը՝ համապատասխանաբար փոփոխվելով վարկի մարման ժամանակացույցը, եթե սպառողը (վճարում իրականացնողը) այլ հրահանգ չի տալիս»: Հնարավորության դեպքում, հիպոտեկային կրեդիտների «ժամկետից շուտ մարման» հրահանգից հետո սպառողին (վճարում իրականացնողին) հաղորդագրության միջոցով բացահայտվում է նաև հնարավոր տույժ, տուգանքների և հնարավոր այլ հետևանքների մասին: Գործողության ավարտին ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին հայտնվող հաղորդագրության միջոցով բացահայտվում է այն մասին, որ իրականացվել է ժամկետից շուտ մարում, փոփոխվել է տվյալ վարկի մարման ժամանակացույցը և հերթական մարման օրվա մասին տեղեկանալու և նոր ժամանակացույց ստանալու համար սպառողը մեկ աշխատանքային օր հետո կարող է դիմել իրեն սպասարկող կազմակերպությանը:

(80-րդ կետը լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

81. Այն դեպքում, երբ ՖԳԻԱՍ-ի միջոցով սպառողը (վճարում իրականացնողը) իրականացնում է ժամանակացույցով նախատեսված օրը վարկի հերթական մարում և ժամկետանց պարտավորության մարում կամ դրանցից մեկը և վճարման գումարը գերազանցում է հերթական մարման կամ ժամկետանց պարտավորության գումարի չափը, ապա ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին հայտնվող հաղորդագրության միջոցով բացահայտվում է այն մասին, որ վճարման ենթակա գումարները գերազանցող վճարումները դիտարկվում են պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում) և նվազեցվում են վարկի մայր գումարը, ինչպես նաև համամասնորեն կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները, եթե սպառողը (վճարում իրականացնողը) այլ հրահանգ չի տվել: Հնարավորության դեպքում

կրեդիտավորողը ապահովում է ավել կատարված գումարների նկատմամբ ՖԳԻԱՍ-ը շահագործող ֆինանսական կազմակերպության կողմից կիրառվող այլ հրահանգներ տալու հնարավորություն՝ սահմանելով հրահանգների հակիրճ նկարագրությունը:

(81-րդ կետը լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74 Ն)

**ԳԼՈՒԽ 11. ԿՐԵԴԻՏԱՎՈՐՄԱՆ, ՀԻՊՈՏԵԿԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՎՈՐՄԱՆ
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԺԱՄԿԵՏԻՑ
ՇՈՒՏ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ (ՄԱՐԵԼՈՒ) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍՊԱՌՈՂԻ ՀԵՏ
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄԸ**

82. Սույն գլխով սահմանվում են կրեդիտավորման և հիպոտեկային պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունները (այսուհետ՝ պարտավորություններ) ժամկետից շուտ կատարելու (մարելու) ընթացակարգերը և այդ մասին սպառողին ներկայացվող (բացահայտվող) տեղեկատվությունը:
83. Կրեդիտավորողի տարածքում, կրեդիտը, այդ թվում՝ հիպոտեկային կրեդիտը, սպասարկող ֆինանսական կազմակերպության գործունեության վայրում, պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունները ժամկետից շուտ կատարելու (մարելու) դեպքում սպառողին (վճարում իրականացնողին) ներկայացվող տեղեկատվությունը կարող է լինել գրավոր կամ բանավոր, իսկ ՖԳԻԱՍ-ով կամ առցանց տարբերակով պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարելու (մարելու) դեպքում համապատասխանաբար ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին կամ հեռահար սպասարկման սարքավորման էկրանին հայտնվող հաղորդագրությունների միջոցով:
84. Այն դեպքում, երբ վաղաժամկետ մարումը իրականացվում է ՖԳԻԱՍ-ով կամ առցանց տարբերակով, ապա սպառողին (վճարում իրականացնողին) ՖԳԻԱՍ-ի էկրանին հայտնվող հաղորդագրությունների կամ առցանց եղանակով տրամադրվում է սույն Կանոնակարգի 80-րդ կետով սահմանված տեղեկատվությունը:
85. Այն դեպքում երբ կազմակերպությունում առկա է սպառողի հետ էլեկտրոնային (հեռահար) եղանակով հաղորդակցման միջոցների վերաբերյալ տեղեկատվություն (էլեկտրոնային փոստի հասցե, բջջային հեռախոսահամար և այլն), ապա կազմակերպությունը, պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարելուց հետո 1 աշխատանքային օրվա ընթացքում էլեկտրոնային հասցեի, կարճ հաղորդագրության կամ հեռախոսազանգի միջոցով տեղեկացնում է սպառողին այն մասին, որ վերջինիս վարկի գծով իրականացվել է պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում), տվյալ մարումը ուղղվել է վարկի մայր

գումարի նվազմանը և համամասնորեն նվազեցվել է կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները: Տեղեկացվում է նաև այն մասին, որ փոփոխվել է հետագա մարումների ժամանակացույցը և, որ նոր մարումներով ժամանակացույց ստանալու, ինչպես նաև հերթական մարման վերաբերյալ տեղեկանալու համար մեկ աշխատանքային օր հետո սպառողը կարող է դիմել վարկատու կազմակերպությանը:

86. Սպառողական կրեդիտների դեպքում.

- 1) Պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում) է համարվում սպառողի (վճարում իրականացնողի) կողմից պարտավորությունների մարմանն ուղղված վճարման իրականացումը, որը չի համընկնում կրեդիտավորման պայմանագրի մարման ժամանակացույցով նախատեսված վճարման (հերթական վճարում) ամսաթվի կամ վճարման ենթակա պարտավորության գումարի չափի հետ:
- 2) Պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում) չի համարվում եթե.
ա. առկա է սպառողի (վճարում իրականացնողի) գրավոր հանձնարարականը, որտեղ նշված է վճարման «այլ նպատակ» (օրինակ՝ ուղղել հերթական 2 ամիսների տոկոսագումարների կամ մայր գումարի մարմանը և այլն) կամ,
բ. Սպառողը (վճարում իրականացնողը) տվյալ պայմանագրի մարման ժամանակացույցով նախատեսված վճարումը չի կատարել:
- 3) Կրեդիտավորողը, պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարումը (մարումը) իրականացնում է սպառողի (վճարում իրականացնողի) կողմից վճարվող գումարի չափով նվազեցնելով վարկի մայր գումարը, համամասնորեն նվազեցնելով կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները, եթե սպառողը (վճարում իրականացնողը) վճարման այլ հանձնարարական չի տվել:
- 4) Այն դեպքում, երբ սպառողը (վճարում իրականացնողը) իրականացնում է ժամանակացույցով նախատեսված օրը վարկի հերթական մարում և ժամկետանց պարտավորության մարում կամ դրանցից մեկը և վճարման գումարը գերազանցում է հերթական մարման կամ ժամկետանց պարտավորության գումարի չափը, ապա հերթական մարման վճարը կամ ժամկետանց պարտավորության գումարի չափը գերազանցող գումարը դիտարկվում է որպես պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում) և վճարման օրը նվազեցվում է վարկի մայր գումարից: Վճարման օրը համամասնորեն նվազեցվում է կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները: Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ սպառողը (վճարում իրականացնողը) տվել է վճարվող գումարի վերաբերյալ այլ հանձնարարական. օրինակ՝ ուղղել հերթական 2 ամիսների տոկոսագումարների և(կամ) մայր գումարի մարմանը և այլն:

5) Այն դեպքում, երբ սպառողը (վճարում իրականացնողը) պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունները իրականացնում է ժամկետից շուտ կրեդիտավորողի կամ սպասարկող ֆինանսական կազմակերպության գործունեության վայրում, ապա սպասարկող աշխատակիցը սպառողին (վճարում իրականացնողին) գրավոր կամ բանավոր ձևով տեղեկացնում է այն մասին, որ.

ա. եթե սպառողի (վճարում իրականացնողի) կողմից այլ հանձնարարական չի տրվում, ապա պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարված (մարված) վճարումը ուղղվելու է վարկի մայր գումարի մարմանը, համամասնորեն նվազեցվելու է կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները և վճարված գումարի չափով փոփոխվելու է վարկի մարման ժամանակացույցը,

բ. հերթական վճարման իրականացման ամսաթվի և գումարի մասին, ինչպես նաև տեղեկացնում է մարման նոր ժամանակացույցի տրամադրման վերաբերյալ սույն Կանոնակարգի 36-րդ կետով սահմանված գործողությունների մասին:

6) Այն դեպքում, երբ սպառողը (վճարում իրականացնողը) իրականացնում է վարկի հերթական մարում և ժամկետանց պարտավորության մարում կամ դրանցից մեկը և նախատեսված վճարումը գերազանցում է հերթական մարման գումարը կամ ժամկետանց պարտավորության գումարի չափը, ապա սպառողին (վճարում իրականացնողին) բանավոր ձևով տեղեկացվում է նաև, որ ավել կատարված գումարները դիտարկվում են պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարում (մարում)՝ նվազեցնելով վարկի մայր գումարը և համամասնորեն՝ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները, եթե սպառողը (վճարում իրականացնողը) այլ հրահանգ չի տալիս:

87. Հիպոտեկային կրեդիտների դեպքում.

- 1) Սպառողի (վճարում իրականացնողի) կողմից պարտավորությունների մարմանն ուղղված վճարման իրականացումը, որը չի համընկնում կրեդիտավորման պայմանագրի մարման ժամանակացույցով նախատեսված վճարման (հերթական վճարում) ամսաթվի կամ վճարման ենթակա պարտավորության գումարի չափի հետ, համարվում է վաղաժամկետ մարում միայն այն դեպքում, երբ
ա. Վաղաժամկետ մարումը սպառողի համար չի առաջացնում տույժ, տուգանք վճարելու կամ այլ բացասական հետևանքներ կրելու պարտականություն, կամ
բ. սպառողը (վճարում իրականացնողը) պահանջում է, որպեսզի վճարումը համարվի վաղաժամկետ մարում:
- 2) Կրեդիտավորողը, պարտավորությունների ժամկետից շուտ կատարումը (մարումը) իրականացնում է սպառողի (վճարում իրականացնողի) կողմից վճարվող գումարի չափով նվազեցնելով վարկի մայր գումարը և համամասնորեն՝ կրեդիտավորման

ընդհանուր ծախսի մեջ մտնող կրեդիտավորողի եկամուտը ձևավորող վճարները, եթե սպառողը (վճարում իրականացնողը) այլ հրահանգ չի տալիս:

3) Այն դեպքում, երբ սպառողը (վճարում իրականացնողը) պայմանագրով նախատեսված պարտավորություններն իրականացնում է ժամկետից շուտ կրեդիտավորողի կամ սպասարկող ֆինանսական կազմակերպության գործունեության վայրում, ապա սպասարկող աշխատակիցը սպառողին (վճարում իրականացնողին) գրավոր կամ բանավոր ձևով տեղեկացնում է.

ա. «Բնակարանային հիպոտեկային կրեդիտավորման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված սպառողի (վճարում իրականացնողի) ընտրության իրավունքի մասին,

բ. սույն Կանոնակարգի 87-րդ կետի 1-ին և 2-րդ ենթակետերով սահմանված գործողությունների մասին,

գ. կիրառվող տույժ, տուգանքների, տոկոսագումարների վերահաշվարկման դեպքերի և կարգի մասին, կրեդիտի գումարի վերաներդրման արդյունքում վնասների փոխհատուցման կամ լրացուցիչ եկամուտների դեպքում՝ ապագա ծախսերի նվազեցման մասին, ինչպես նաև հնարավոր այլ հետևանքների մասին,

դ. հերթական վճարման իրականացման ամսաթվի և գումարի մասին, ինչպես նաև տեղեկացնում է սույն Կանոնակարգի 36-րդ կետով սահմանված գործողությունների մասին:

(Գլուխ 11-ը լրաց. 27.05.19թ. թիվ 74Ն)